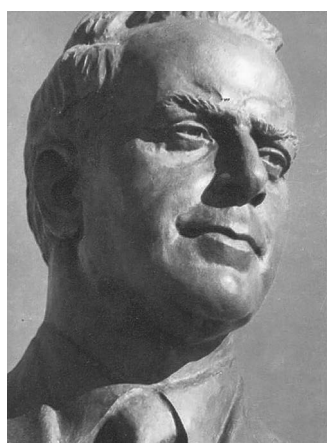

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

27 oktyabr
2026-cı il,
çərşənbə axşamı
№ 196 (7263)
Qiyməti
60 qəpik

Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri qətiyyən yolverilməzdir

Bax səh. 4

189 komanda Bakıda...

Bax səh. 2

Hər bir vətənpərvər azərbaycanlı, Azərbaycan vətəndaşı öz dövləti ilə fəxr edir...

Bax səh. 3

Beynəlxalq iqlim öhdəliklərinə əsasən...

Baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı müvafiq qərara əsasən, "Azərbaycanın Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası" təsdiq edilib. Sənəd beynəlxalq hüquqi konvensiyaların, o cümlədən "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası ilə bağlı Tərəflərin 21-ci Konfransında qəbul olunmuş Paris Sazişinin tələblərinə əsasən hazırlanıb.

Strategiya sənədinə əsasən, 2060-cı ilədək "xalis sıfır emissiya" hədəfinə nail olunmasının əlavə maliyyə resurslarının (beynəlxalq əməkdaşlıq və maliyyə dəstəyi, texnologiyaların ötürülməsi, güzəştli kreditlər, özəl sektor investisiyaları) cəlb edilməsi nəzərdə tutulur. Bu hədəfə nail olunması məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyinə ölkə iqtisadiyyatının sahələri üzrə dekarbonlaşma tədbirlərinin müvafiq dövlət proqramları və strategiyalarına, milli fəaliyyət planlarına və digər sənədlərə inteqrasiyasını aidiyyəti qurumlarla əlaqələndirməklə təmin etmək tapşırılıb. Həmçinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlar qarşısında müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün konkret vəzifələr müəyyənləşdirilib.

Azərbaycan hökuməti beynəlxalq Qlobal Qiymətləndirmə İcmalı (QQİ) Paris Sazişinin hədəflərinə çatmaq üçün mövcud söylərin əhəmiyyətli olduğunu, lakin qlobal istiləşməni 1,5° C səviyyəsində saxlamaq kifayət etmədiyini...

Bax səh. 3

Bax səh. 4

YAP Mərkəzi Aparatında görüş keçirilib...

27-28 oktyabr... Bərdə terrorundan 6 il ötür

Bax səh. 5

"Yaşıl terror"dan siyasi riyakarlığa

Bax səh. 5

Qətiyyətli iradə, dəyişməz mövqe...

Bax səh. 6

Etibarlı tərəfdaşlığın yeni dövrü

Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında iqtisadi əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq istiqamətində inkişafı, qarşılıqlı investisiyaların təşviqi və qeyri-neft-qaz sektorunda əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə olunub. İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun Birləşmiş Krallığa işgüzar səfər çərçivəsində ölkənin baş nazirinin biznes və investisiyalar üzrə xüsusi müşaviri Varun Çandra ilə görüşündə sənaye, enerji, ticarət, maliyyə xidmətləri və investisiya sahələrində birgə təşəbbüslərin perspektivləri, Britaniya şirkətlərinin və institusional investorların Azərbaycandakı layihələrə cəlb olunması imkanları barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Ölkələrin işgüzar dairələri arasında birbaşa əlaqələrin gücləndirilməsinin, yeni investisiya layihələrinin həyata keçirilməsində Britaniyanın təcrübə, texnologiya və maliyyə imkanlarından istifadənin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Böyük Britaniya 30 ildən artıqdır ki, investisiyaları və enerji sektorunda strateji əməkdaşlığı ilə Azərbaycanın əsas tərəfdaşlarından biridir. Bu ölkənin Azərbaycana yatırdığı investisiyaların həcmi 39 milyard dolları ötür. Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın ən böyük xarici investordur. Hazırda hər iki dövlət yüksək səviyyəli əməkdaşlıq münasibətlərini daha da inkişaf etdirmək üçün önəmli neft-qaz sahəsi ilə yanaşı, ticarət və mühəndislik...

Bax səh. 3

BMT-nin 81 illik
dünya təşkilatı
müharibələrin
qarşısını almaq
üçün
niyə yaradıldı və
bu missiya
necə dəyişdi?

Bax səh. 7

Braziliyanın 81 yaşlı Prezidenti...

Bax səh. 6

189 komanda Bakıda...

Prezident İlham Əliyev FIFA U-15 dünya çempionatının və festivalının açılış mərasimini izləyib

Oktyabrın 24-də Bakı Kristal Zalında 15 yaşadək oğlanlar arasında futbol üzrə ilk dünya çempionatı və festivalının (FIFA U-15 World Cup and Festival) rəsmi açılış mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva, ailə üzvləri və FIFA prezidenti Canni İnfantino mərasimi izləyiblər.

Əvvəlcə Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri FIFA prezidenti Canni İnfantino və digər qonaqlar ilə görüşdülər.

Canni İnfantino dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyələri təqdim etdi.

Açılış mərasimi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başladı.

Sonra FIFA U-15 dünya çempionatına və festivalına həsr edilən videoçarx nümayiş etdirildi.

Tədbirdə çıxış edən Baş nazirin müavini, Təşkilat Komitəsinin sədri Samir Şərifov 15 yaşadək oğlanlar arasında futbol üzrə ilk dünya çempionatı və festivalının açılış mərasiminə qatılan qonaqları salamladı və Azərbaycanın 189 ölkənin milli komandasını bir araya gətirən bu böyük turnirə ev sahibliyi etdiyini bildirdi. Azərbaycanın bu turnirin təşkilində FIFA ilə tərəfdaşlıq etdiyini vurğulayan Samir Şərifov ölkəmizə etimad göstərdiyi üçün ali futbol qurumuna təşəkkürünü bildirdi. O, tarixdə ilk dəfə təşkil olunan 15 yaşadək oğlanlar arasında futbol üzrə dünya çempionatının ən qısa müddətdə və yüksək standartlar əsasında keçirilməsini təmin etdiyinə, bu konsepsi-

yanın reallığa çevrilməsi üçün göstərdiyi li-derliyə və qətiyyətli dəstəyinə görə Prezi-dent İlham Əliyevə minnətdarlığını ifadə etdi.

FIFA prezidenti Canni İnfantino çıxışında 15 yaşadək oğlanlar arasında futbol üzrə ilk dünya çempionatının və festivalının dünyanı birləşdirdiyini vurğuladı, Bakıda üç mindən çox futbolçunun və rəsmi nümayəndənin turnirdə iştirak etdiyini diqqətə çatdırdı. O, turnirdə iştirak edən 189 komanda ilə yanaşı, könüllülərin və işçilərin yarışın işinə töhfə verəcəklərini dedi. Futbolçulara səslənən FIFA prezidenti onları turnirdən zövq almağa, ədalətli mübarizə aparmağa, rəqiblərinə hörmət göstərməyə və oyun qaydalarına əməl etməyə çağırırdı. Canni İnfantino növbəti yeddi gün ərzində dünyanı bir araya gətirdiklərinə görə Prezi-

dent İlham Əliyevə və təşkilat komitəsinə təşəkkürünü bildirdi. Azərbaycanla bir yerdə möhtəşəm tarix yazacaqlarını qeyd etdi. Sonra FIFA U-15 dünya çempionatı və festivalı açıq elan edildi.

Daha sonra müxtəlif ölkələri təmsil edən komandaların üzvlərinin təəssüratlarını da yer aldığı videoçarx nümayiş olundu. Tədbir bədii proqramla davam etdirildi.

Dövlətimizin başçısı, birinci xanım, ailə üzvləri və FIFA prezidenti, həmçinin Azərbaycan-Timor-Leste yığmalarının oyununu izlədilər.

Matç Azərbaycan milli komandasının 6:0 hesablı qələbəsi ilə başa çatdı.

Oyundan sonra dövlətimizin başçısı, birinci xanım və ailə üzvləri Azərbaycan ko-

mandasının futbolçuları ilə görüşdülər.

Prezident İlham Əliyev dedi: Bir daha təbrik edirəm. Gözəl oyun nümayiş etdirdiniz. Bütün qollar da çox gözəl, hamısı bir-birindən gözəl idi. Görünür ki, böyük məharət və peşəkarlıq tələb edən kombinasiyalar qurulmuşdu. Ona görə hamını sevin-dirmisiniz.

Əlbəttə ki, ölkəmizdə belə mötəbər yarışın keçirilməsi də böyük hadisədir. Bu, tarixdə qalacaq, çünki ilk çempionatdır. Bu günə qədər futbol üzrə bu miqyasda çempionatlar keçirilməmişdir. Bu açılış oyununda Azərbaycan komandasının inamlı qələbəsi - bu, artıq tarixdə əbədi qalacaq. Ona görə sizi bir daha təbrik edirəm. Bütün xalqımızı sevindirmisiniz. Sizə yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Futbolçular: Sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Niderlandın xarici işlər nazirini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 26-da Niderland Krallığının xarici işlər naziri Tom Berendseni qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı ötən il Kopenhagendə Niderland Krallığının sabiq Baş naziri Dik Şxof ilə görüşünü məmnunluqla xatırladı, görüş əsnasında Azərbaycanla Niderland arasında əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsinin aparıldığını vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Niderlandın xarici işlər nazirinin ölkəmizə səfərinin uğurlu

olacağına əminliyini bildirdi, bu səfəri siyasət, diplomatiya, iqtisadiyyat və sərəmayə sahələrində əməkdaşlığı müzakirə etmək üçün yaxşı fürsət kimi qiymətləndirdi.

Qəbula görə dövlətimizin başçısına minnətdarlıq edən Tom Berendsen əməkdaşlığın inkişafında maraqlı olduqlarını vurğuladı və əlaqələrimizin genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu dedi.

Qonaq Yaxın Şərqdə baş vermiş hadisələr zamanı Niderland vətəndaşlarının, o cümlədən Niderlandın Tehrandakı səfirinin və səfirliyin əməkdaşlarının Azərbaycan va-

sitəsizlə təxliyəsində göstərilmiş dəstəyə görə təşəkkürünü bildirdi.

Niderlandın xarici işlər naziri Cənubi

Qafqaz regionunda sülh və sabitliyin bərqərar olunmasında Prezident İlham Əliyevin şəxsi rolunu çox yüksək qiymətləndirdiklərini vurğuladı və qeyd etdi ki, bu, regionla bərabər, Avropa üçün də çox əhəmiyyətli bir məsələdir.

Söhbət zamanı ikitərəfli əlaqələrimizin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Niderland şirkətlərinin Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə uğurlu fəaliyyət göstərdikləri qeyd olundu, nəqliyyat, logistika, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, kənd

təsərrüfatı və digər istiqamətlərdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanlarına toxunuldu.

Görüşdə Azərbaycan ilə Niderland arasında iqtisadi-ticarəti əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi, bu məqsədlə qarşılıqlı səfərlərin, o cümlədən işgüzar nümayəndə heyətlərinin səfərlərinin təşkilı məsələləri müzakirə edildi.

Azərbaycanın kənd təsərrüfatının inkişafına xüsusi önəm verdiyi və bu sahədə gənşmiqyaslı dövlət proqramlarının həyata keçirildiyi vurğulandı. Niderlandın kənd təsərrüfatı sahəsində qabaqcıl təcrübəsi nəzərə alınaraq, bu istiqamətdə ikitərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün əlverişli imkanların olduğu qeyd edildi.

Azərbaycanın BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının fəaliyyətinə verdiyi dəstək yüksək qiymətləndirilir

Prezidenti İlham Əliyev BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının ali nümayəndəsini qəbul edib.

Oktyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev BMT Baş katibinin müavini, Sivilizasiyalar Alyansının ali nümayəndəsi, BMT-nin İslamofobiya ilə mübarizə üzrə xüsusi elçisi Migel Anxel Moratinosu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Migel Anxel Moratinos Azərbaycanda növbəti Mədəniyyətə Dialeq Forumunun təşkilı münasibətilə təbriklərini çatdırdı. Qonaq bu Forumun beynəlxalq

səviyyədə mədəniyyətərarası və dinlərəarası dialequn təşviqində mühüm platformaya çevrildiyini vurğuladı.

Migel Anxel Moratinos Azərbaycanın BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının fəaliyyətinə verdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirərək, ölkəmizin beynəlxalq miqyasda mədəniyyətərarası və dinlərəarası dialequn təşviqində mühüm rol oynadığını qeyd etdi.

O, həmçinin Azərbaycanın islamofobiya ilə mübarizə sahəsində fəal mövqeyini, ölkəmizdə bu mövzuya həsr olunmuş beynəlxalq konfransların müəmmadi surətdə keçirilməsini təqdir etdi və

BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının bu istiqamətdə Azərbaycanın səylərini dəstəklədiyini vurğuladı.

Migel Anxel Moratinos Azərbaycanın BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansına verdiyi könnüllü maliyyə töhfələrinə görə də təşəkkürünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı arasında çoxillik uğurlu əməkdaşlığın mövcud olduğunu qeyd edərək, ölkəmizin bundan sonra da Alyansın fəaliyyətinə dəstəyini davam etdirəcəyini dedi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanda keçirilən Mədəniyyətərarası Dialeq Forumunun beynəlxalq ictimaiyyəti narahat edən aktual məsələlərin müzakirəsi və qarşılıqlı anlaşmanın təşviqi baxımından əhəmiyyətini vurğuladı.

Görüşdə Azərbaycan ilə BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı arasında əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Prezident İlham Əliyev BMT-nin Terrorçuluqla Mübarizə İdarəsinin nümayəndəsi Aleksandr Zuyevi qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 26-da BMT-nin Terrorçuluqla Mübarizə İdarəsinin Baş katibinin müavini vəzifəsini icra edən Aleksandr Zuyevi qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı Azərbaycanla BMT-nin müxtəlif qurumları arasında səmərəli tərəfdaşlığın qurulduğu qeyd olundu, bu xüsusda ölkəmizin BMT-nin Terrorçuluqla Mübarizə İdarəsi ilə əməkdaşlığına dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Azərbaycanın terrorçuluqla mübarizəyə global səviyyədə verdiyi töhfələr yüksək qiymətləndirildi.

Görüşdə Bakıda keçiriləcək Ümum-

dünya Mədəniyyətərarası Dialeq Forumunun global səviyyədə aktual mövzuların müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaradacağı vurğulandı, bu tədbirin nüfuzunun ilbəil artdığı qeyd edildi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 26-da İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi İsmayıl Ould Şeyx Əhmədi qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev İsmayıl Ould Şeyx Əhmədin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi vəzifəsinə seçildikdən sonra Azərbaycana səfər etməsinin əhəmiyyətinə toxundu, bunu ölkəmizlə Təşkilat arasında güclü tərəfdaşlığın nümunəsi kimi qiymətləndirdi. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın həmişə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvü olduğunu deyərək, bunun gələcəkdə də davam edəcəyini vurğuladı. Təşkilat çərçivəsində ölkəmizdə bir çox siyasi, iqtisadi, idman tədbirlərinin təşkil olunduğunu xatırladan Prezident İlham Əliyev gələn il Azərbaycanın İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünə ev sahibliyi edəcəyini dedi və bu tədbirə fəal hazırlıq işlərinin getdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə İslam Həmrəyliyi Oyunlarının yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu xatırlatdı.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin bundan sonra da İslam həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsinə, dinlər və mədəniyyətlər arasında qarşılıqlı anlaşmaya, təhlükəsizliyə və sabitliyə töhfə vermək üçün səylərini əsirgəməyəcəyini dedi.

İsmayıl Ould Şeyx Əhməd qəbula və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyətinə verdiyi dəstəyə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirdi. O, Baş katib vəzifəsinə seçildikdən sonra ilk səfərlərindən birini Azərbaycana etməsindən məmnun olduğunu dedi. İndiyədək bir neçə dəfə ölkəmizdə olduğunu qeyd edən qonaq burada görüldüyü inkişaf proseslərini vurğuladı və bu münasibətlə təbriklərini çatdırdı.

İsmayıl Ould Şeyx Əhməd İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi kimi Azərbaycanla birlikdə çalışaraq Təşkilatın beynəlxalq nüfuzunun, həmçinin İslam həmrəyliyinin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində səylərini artıracağını dedi.

Baş katib İsmayıl Ould Şeyx Əhməd Ulu Ön-

sına təbriklərini çatdırdı. O, həmçinin regionda sülhün bərqərar olmasında Azərbaycan Prezidentinin səylərini dəstəklədiklərini dedi.

Söhbət zamanı İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində media sahəsində əməkdaşlıqla bağlı məsələlər müzakirə olundu, dezinformasiyaya qarşı üzv ölkələrin birgə səyləri ilə mübarizənin vacibliyi vurğulandı və Azərbaycanın sədrliyi dövründə həyata keçiriləcək layihələr barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Xalq rəssamı Fərhad Xəlilovu yubileyi münasibətilə təbrik edib

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Xalq rəssamı Fərhad Xəlilovu yubileyi münasibətilə təbrik edib.

Birinci vitse-prezident sosial media hesabında bununla bağlı paylaşım edib. Paylaşımnda deyilir:

“Bu gün Xalq rəssamı, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının sədri Fərhad Xəlilovun 80 yaşı tamam olur.

Hörmətli Fərhad müəllim! Sizi 80 illik yubileyiniz münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm! Sizə möhkəm cansağlığı və uzun ömür arzulayıram! Çoxillik əməyinizə, incəsə-

nətə sədaqətlə xidmətinizə, əmə-nələrle zəngin olan Azərbaycan təsviri sənətinin inkişafına verdiyiniz böyük töhfələrə görə çox sağ olun! Uca Allah Sizi və doğmalarınızı qorusun!

Dərin hörmət və sevgilərlə,

MEHRİBAN”.

Prezident İlham Əliyev Dünya Turizm Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 26-da Dünya Turizm Təşkilatının Baş katibi xanım Şeyxa Əl Nuveysi qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qonaq qəbula görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirdi.

Söhbət zamanı ölkəmizlə Dünya Turizm Təşkilatı arasında həyata ke-

çirilən əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə olundu, Azərbaycanda turizmin inkişafına dövlət səviyyəsində göstərilən qayğıdan söhbət açıldı, paytaxtla yanaşı regionlarımızda da müasir

turizm infrastrukturunun yaradıldığı vurğulandı. Bütün bunların, eyni zamanda, Azərbaycanda hökm sürən əmin-amanlığın turizmin inkişafı üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini qeyd edildi, Azərbaycanın turistlər üçün cəlbədicə ölkə olduğu vurğulandı.

Görüşdə gələcək əməkdaşlıqla bağlı məsələlər müzakirə olundu.

• Döyüş əməliyyatları əsasən cəbhənin Xocavənd, Füzuli və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Hücüm cəhdlərinin qarşısı alınan düşmən itki verərək geri oturdulub.

Vətən müharibəsinin 31-ci günü 27 oktyabr 2020-ci il

Ordusunun keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin 18-ci motoatıcı diviziyasının ön idarəetmə məntəqəsi məhv edilib. Cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, eləcə də bir T-72 tankı, dörd D-30 və üç D-20 topu, bir “Osa-AKM” ZRK, bir BM-21

“Qrad” yaylım atəşli reaktiv sistemi, bir radiolokasiya stansiyası

və altı avtomobil texnikası sıradan çıxarılıb. Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

• Prezident İlham Əliyev İtaliyanın Rai-1 televiziya kanalına müsahibə verib.

• Düşmənin silahlı birləşmələri Goranboy və Bərdə rayonlarını müxtəlif istiqamətlərdən intensiv raket və ağır artilleriyadan atəşə tutub. Bu xain hücum nəticəsində ilkin məlumata görə, Bərdə rayonunun Qarayusifli kə-

ndin sakinləri Cəfərova Ofeliya Məcid qızı, Əhmədova Aybəniz Əşrəf qızı və 7 yaşlı İsgəndərova Aysu Rövşən qızı həlak olub, yeddi nəfər isə xəsarət alıb. Prokurorluq əməkdaşları tərəfindən zərərçəkmiş şəxslərin siyahısının dəqiqləşdirilməsi üzrə işlər aparılır.

• Baş Prokurorluğun məlumatına görə, Ermənistan ordusunun Bərdə rayonunu raket atəşinə tutması nəticəsində həlak olan mülki şəxslərin sayı dördə çatıb.

• Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Ermənistanın Bərdəyə ra-

ket hücumu nəticəsində həlak olanların yaxınlarına başsağlığı verib.

• Azərbaycan Ordusunun düşməndən qənimət götürdüyü tanklar təmirdən sonra yenidən döyüşə göndərilir.

• Ermənistan humanitar atəşkəs rejimini pozaraq Tərtər şəhərini və rayonun kəndlərini ağır artilleriyadan və “Smerç” yaylım atəşli reaktiv sistemindən atəşə tutub.

• ANAMA mütəxəssisləri cəbhəyəni ərazilərdə raket və top mərmirlərinin zərərsizləşdiriblər.

Hər bir vətənpərvər azərbaycanlı, Azərbaycan vətəndaşı öz dövləti ilə fəxr edir...

Gənclərin milli ruhda yetişməsi daim diqqət mərkəzindədir

Hər bir dövlətin milli inkişaf strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biri də səmərəli gənclər siyasətidir. Demokratiya yolunda inamla addımlayan, dinamik inkişafa və əsaslı ictimai-siyasi sabitliyə malik olan, beynəlxalq miqyasda etibarlı tərəfdaş kimi tanınan Azərbaycanda da uğurlu gənclər siyasəti həyata keçirilir. Daha dəqiq desək, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu bu siyasət kurs gənclərimizin milli-mənəvi dəyərlər kontekstində, sağlam və intellektual inkişafını şərtləndirir. Dövlətin hərtərəfli qayğısı ilə əhatə olunan gənclərimiz cəmiyyətin ən dinamik təbəqəsi kimi çıxış

edir və onların fəaliyyəti Azərbaycanın dinamik inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verir.

Ümumiyyətlə, gənclik hər zaman milli gücün aparıcı lokomotivi sayılır. Tarixin bütün dövrlərində milli ruha, vətənpərvərlik hissəsinə, dövlətə və millətə bağlılıq kimi ali dəyərlərə malik gənclər öz ölkəsinin inkişafının ən mühüm lokomotivinə çevrilib. Milli ruhda böyüyən Azərbaycan gəncliyi də ölkəmizin strateji hədəflərinə doğru irəliləməsi prosesində fəal iştirakçı kimi yer alır, iqtisadi, siyasi və sosial həyatda mühüm rol oynayır. Azərbaycanın inkişafı texnologiyə

və iqtisadi resurslarla yanaşı, həm də milli dəyərlər üzərində qurulan güclü mənəvi təməllərə əsaslanır. Bu prosesdə ön sırada çıxış edən gənclər isə ölkələrinin tarixini, mədəniyyətini və ənənələrini mənimşəməlidirlər. Bu şüur onların vətəndaşlıq məsuliyyətini artırır və cəmiyyətdə birliyə, həmrəyliyə töhfə verir. Gələcək nəslin milli ruhda böyüməsi Azərbaycan cəmiyyətinin gələcək inkişafı ilə bağlı pragmatik proqnoz yaradır - paralel olaraq gənclərin ölkə daxilində və xaricdə milli dəyərləri təmsil etmələri, Azərbaycanın beynəlxalq imicinin qorunmasında və gücləndirilməsində mühüm rol oynayır.

Qlobalizasiyanın zərərli təsirlərindən qorunmaq üçün...

Yeni global mühit, ideoloji təsirlər gənclərin milli ruhda yetişməsinə çətinləşdirən amillərə çevrilib. Buna görə də gənclərin xarici təsir altına düşməməsi üçün milli şüurun, Vətənə bağlılığın və mənəvi dəyərlərin təməlini erkən yaşlardan qoymaq vacib şərt kimi çıxış edir. Azərbaycan gəncliyi həm milli, həm də global məsələlərə dair bilik və bacarıqlara sahib olmaqla yanaşı, elmi və intellektual səviyyədə dünyanın digər ölkələrinin gəncləri ilə rəqəbat aparmaq qabiliyyətini özündə əxz edir. Milli vətənpərvərlik amili isə xarici zərərli ideologiyaların təsirinə qarşı müqavimət və immuniteti artırır.

Prezident İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayında bildirib ki, ideoloji təhlükəsizlik də fiziki təhlükəsizlik kimi önəmlidir. Çünki ideoloji təxribat ölkənin içinə istiqamətləndirilir: “Biz sərhədlərimizi qoruyuruq və bu da vəzifələrdən biridir. Dövlət sərhədlərimizin mühafizəsinə, qorunmasına müasir texnologiyalardan istifadə etməklə nail olmuşuq. Amma ideoloji risklər sərhəd tanımır, xüsusilə indiki dünyada, internet dünyasında, kibernetik dünyada, süni intellekt dünyasında. Ona görə biz özümüzdə ideoloji təxribatlardan qorunmalıyıq. Ne-

cə? İlk növbədə, əlbəttə ki, təhsil. Xalqımız nə qədər təhsilli, bilikli, savadlı olarsa, o qədər də bax, bu yalanlara, bu şayiələrə, zəhər-

lə dolu olan bu ideoloji təxribatlara uymayacaq. İkinci növbədə, vətənpərvərlik. Əminəm ki, biz hamımız, hər bir vətənpərvər azərbaycanlı, Azərbaycan vətəndaşı öz dövləti ilə fəxr edir”.

Xaricdən gələn ziyanlı ideoloji təbliğatlar bövtülkdə cəmiyyətin inkişafına, milli maraqlara bağlılığa qarşı hədəflənib. Bunun qarşısının alınması üçün isə gənclərin paralel olaraq dünya ilə inteqrasiyada milli maraqları, milli kimliyi və milli ruhu qoruma bacarıqlarını inkişaf etdirmələri əsasdır. Bu mühüm notçəyə nail olmaq üçün isə həm təhsil, həm də ailədə verilən tərbiyə milli idealları dəyərlər üzərində qurulmalıdır.

Gənclərimiz Vətən müharibəsindəki qələbədə mühüm rol oynadı...

Azərbaycanın dövlət siyasətində gənclərə göstərilən diqqət və qayğı müstəqillik illərindən etibarən xüsusi önəm daşıyır. Gənclərin milli ruhda yetişdirilməsi və onların cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsi istiqamətində atılan addımlar, müxtəlif dövlət proqramları və təşəbbüslər bu sahədə dövlətin ardıcıl siyasətini əks etdirir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən gənclər siyasəti, məhz bu məqsədlərə xidmət edir. 2005-ci ildə “Azərbaycan gəncliyi” dövlət proqramı ilə başlayan bu diqqət, gənclərin təhsil alması, vətənpərvər ruhda formalaşması və müasir dünyaya inteqrasiya etməsi üçün möhkəm baza yaradıb. Bu diqqətin ən bariz nümunəsi 2020-ci il Vətən müharibəsində və 2023-cü il antiterror tədbirlərində gənc nəslin göstərdiyi şücaət və vətənpərvərlik ruhunda özünü əks etdirdi. Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan gəncləri, milli ruhda yetişdirilmələrinin, ölkəyə bağlılıqlarının və dövlətin gənclərə verdiyi dəstəyin nə qədər əhəmiyyətli olduğunu nümayiş etdirdilər. Azərbaycan ordusunun əsas qüvvəsini təş-

kil edən gənclər öz torpaqlarını azad etmək üçün böyük fədakarlıq göstərdilər. Vətən müharibəsi zamanı döyüş meydanında olan hər bir gənc, illərə aldığı tər-

inləşməsinə töhfə vermək üçün geniş imkanlar təmin edir. Vətən müharibəsində qazandığımız qələbə bu işlərin bariz nəticəsi kimi tarixə düşdü.

Vətən müharibəsində göstərilən qəhrəmanlıq sadəcə cəbhə bölgəsində deyil, həm də ölkə daxilində ictimai həmrəylikdə də öz əksini tapdı. Müharibə dövründə xaricdə yaşayan azərbaycanlı gənclər bir çox könüllü təşkilatlar vasitəsilə öz həmvətənlərinə dəstək verdi, cəbhə arxasında çalışdı, yaralı əsgərlərə yardım etdi, informasiya müharibəsində fəal iştirak edən gənclər isə Azərbaycan xalqının birliyini və milli vətənpərvərlik ruhunu daha da gücləndirdi.

Bu gün Azərbaycan gəncləri həm müasir texnologiyaların verdiyi imkanlarla ölkənin inkişafına töhfə verir, həm də tarixi yaddaşlarını qoruyaraq milli dəyərlərə sadiq qalırlar. Vətən müharibəsindəki qələbə dövlətin gənclər siyasətinin düzgün istiqamətdə olduğunu bir daha sübut etdi. Azərbaycanın gələcək inkişafı və təhlükəsizliyi məhz bu gənclərin vətənpərvərliyi, milli ruhu və biliyi ilə təmin ediləcək.

P.İSMAYILOV

Beynəlxalq iqlim öhdəliklərinə əsasən...

“Azərbaycanın Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası” sənədi hazırlanıb

Baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı müvafiq qərara əsasən, “Azərbaycanın Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası” təsdiq edilib. Sənəd beynəlxalq hüquqi konvensiyaların, o cümlədən “Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası” ilə bağlı Tərəflərin 21-ci Konfransında qəbul olunmuş Paris Sazişinin tələblərinə əsasən hazırlanıb.

Strategiya sənədinə əsasən, 2060-cı ilədək “xalis sıfır emissiya” hədəfinə nail olunmasının əlavə maliyyə resurslarının (beynəlxalq əməkdaşlıq və maliyyə dəstəyi, texnologiyaların ötürülməsi, güzəştli kreditlər, özəl sektor investisiyaları) cəlb edilməsi nəzərdə tutulur. Bu hədəfə nail olunması məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyinə ölkə iqtisadiyyatının sahələri üzrə dekarbonlaşma tədbirlərinin müvafiq dövlət proqramları və strategiyalarına, milli fəaliyyət planlarına və digər sənədlərə inteqrasiyanı aidiyyəti qurumlarla əlaqələndirməklə təmin etmək tapşırılıb. Həmçinin, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlar qarşısında müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün konkret vəzifələr müəyyənləşdirilib.

Xalis Sıfır Emissiya hədəfləri

Azərbaycan hökuməti beynəlxalq Qlobal Qiymətləndirmə İcmalı (QGI) Paris Sazişinin hədəflərinə çatmaq üçün mövcud səylərin əhəmiyyətli olduğunu, lakin global istiləşməni 1,5°C səviyyəsində saxlamaq kifayət etmədiyini və QGI-nin əsas tövsiyələrinə riayət etməkdə qərarlı olduğunu bəyan edir. QGI-nin nəticələri fonunda Azərbaycan istilik effekti yaradan qalığı yənəcək emissiyaları azaltmaq üçün daha iddialı hədəflər müəyyən edib. Bu məqsədlə müəyyən edilmiş hədəf çərçivəsində bərpaolunan enerji sektorunda imkanların artırılması, elektrifikasişma strategiyalarının işlənilməsi, binalarda, sənayedə və nəqliyyat sektorlarında enerji səmərəliliyinin yüksəldilməsi, xüsusilə iqlimlə əlaqəli hadisələrə daha çox həssas olan icmalar üçün inklüziv uyğunlaşma strategiyalarına diqqət yetirilməsi əsas prioritetlər hesab olunur.

Xalis Sıfır Emissiya hədəfinə nail olmaq üçün Azərbaycan Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası (UAKIS) müəyyən edib ki, bu yanaşma 2035-ci ilə qədər emissiyaları 40 faiz azaltmaq, 2060-cı ilə qədər isə xalis sıfır emissiya səviyyəsinə çatmağa nail olmaq üçün hərtərəfli dekarbonizasiya planını müəyyən edir. Bu plan enerji, binalar, neft və qaz, nəqliyyat, sənaye, tullantılar və kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və digər torpaq istifadəsi daxil olmaqla bütün sektorları, istixana qazları-

ni, yəni karbon qazı, metan, azot oksidi və sənaye qazlarını əhatə etmək məqsədilə hazırlanıb.

Binalarda “kombi” əvəzinə, elektrik nasosları quraşdırılacaq

“Azərbaycanın Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası”

sənədində UAKIS Baxışında əsas tələblərdən biri təbii qazla işləyən avadanlıqların elektrifikasişdırılmasıdır. Bu, həm yaşayış binalarında, həm də inzibati və sənaye sahələrində qazla işləyən qurğuların, məsələn kombi avadanlıqlarının elektrikli əvəzlənməsi deməkdir. Belə ki, 2035-ci ilədək mövcud yaşayış və kommersiya binalarında elektrik istilik nasoslarına və elektrik sobalarına keçid hədəfi müəyyənləşib. Yeni binalar üçün elektrik istilik nasoslarının quraşdırılması, istilik nasoslarını işlətmək üçün bərpaolunan elektrik enerjisinin istifadəsinə dəstəklənməsi, şəhər və kənd yerlərində elektrik istilik nasoslarının quraşdırılması tədricən həyata keçiriləcək. Həmin müddətdə yaşayış və kommersiya binalarında elektrik istilik nasoslarına keçid təmin ediləcək. Hesablamalara görə, yeni elektrikli nasoslara keçid təxminən 2,1 milyon yaşayış evini və 10,1 milyondan çox sakini, 0,5 milyon kommersiya, institusional və sənaye binasının əhatə edəcək.

Ümumilikdə, bütün binalarda 2060-cı ilə qədər elektrikli istilik nasoslarının payının 100 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur.

“Yaşıl iqtisadiyyat”a keçid üçün mühüm töhfə

Dekarbonizasiya tədbirləri çərçivəsində hidrogen, enerji sektoru üçün daha təmiz enerji həlləri təklif olunacaq. Xüsusilə də, külək enerjisi istehsalını genişləndirmək üçün səylərin sürətləndirilməsi ilə başlanması gözlənilir. Eyni zamanda, artan elektrik enerjisinə tələbatı ödəmək və daha çox bərpaolunan inteqrasiyanı dəstəkləmək üçün Ötürmə və Paylama (T&D) sistemi təkmilləşdiriləcək. Bu tədbirlərlə yanaşı, mavi hidrogen istehsalına da kömək edəcək zavodlar və alternativ enerji infrastrukturunun inkişafı, qabaqcıl saxlama batareyası texnologiyalarının yaradılması təmin olunacaq.

Hökumət hesab edir ki, “Azərbaycanın Uzunmüddətli Aşağıkarbonlu İnkişaf Strategiyası” sənədinin icrası iqlimlə əlaqəli risklərin azaldılmasına və ətraf mühitin dayanıqlılığına, eləcə də iqtisadi şaxələndirməyə mühüm töhfə verəcək. Yaşıl texnologiyalara və dayanıqlı təcrübələrə investisiya qoyuluşu isə yeni gəlir mənbələri yarada və iş yerlərinin açılmasına tökan verə bilər. Bu strategiya, eyni zamanda, “yaşıl iqtisadiyyat”a keçidi, aşağıkarbonlu gələcəkdə meydana gələcək sənaye sahələrində innovasiya və inkişaf imkanlarını təmin edəcək, ölkənin iqtisadi dayanıqlılığını və rəqəbat qabiliyyətini gücləndirəcək.

E.CƏFƏRLİ

Etibarlı tərəfdaşlığın yeni dövrü

Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında iqtisadi əlaqələr müzakirə edilib

Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında iqtisadi əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq istiqamətində inkişafı, qarşılıqlı investisiyaların təşviqi və qeyri-neft-qaz sektorunda əməkdaşlığın genişləndirilməsi imkanları müzakirə olunub. İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun Birləşmiş Krallığa işğuzar səfər çərçivəsində ölkənin baş nazirinin biznes və investisiyalar üzrə xüsusi müşaviri Varun Çandra ilə görüşündə sənaye, enerji, ticarət, maliyyə

xidmətləri və investisiya sahələrində birgə təşəbbüslərin perspektivləri, Britaniya şirkətlərinin və institusional investorların Azərbaycanda layihələrə cəlb olunması imkanları barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Ölkələrin işğuzar dairələri arasında birbaşa əlaqələrin gücləndirilməsinin, yeni investisiya layihələrinin həyata keçirilməsində Britaniyanın təcrübə, texnologiya və maliyyə imkanlarından istifadənin əhəmiyyəti vurğulanıb.

10 istiqamət üzrə 60-dan çox tədbir

Böyük Britaniya 30 ildən artıqdır ki, investisiyaları və enerji sektorunda strateji əməkdaşlıq ilə Azərbaycanın əsas tərəfdaşlarından biridir. Bu ölkənin Azərbaycana yatdırdığı investisiyaların həcmi 39 milyard dolları ötür. Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın ən böyük xarici investitorudur. Hazırda hər iki dövlət yüksək səviyyəli əməkdaşlıq imkanlarını daha da inkişaf etdirmək üçün ənənəvi neft-qaz sahəsi ilə yanaşı, ticarət və mühəndislik, bərpaolunan enerji, innovasiya və rəqəmsal texnologiyalar, “yaşıl enerji” infrastrukturalarının qurulmasında uzunmüddətli əməkdaşlığa önəm verir. Tərəflər arasında əməkdaşlığın 2026-2027-ci illər üzrə Fəaliyyət Planı qarşısında ki dövrə birgə fəaliyyət üçün aydın yol xəritəsi yaradır. Sənəd 10 istiqamət üzrə 60-dan çox tədbiri əhatə edir.

Azərbaycan və Böyük Britaniya arasında çoxillik enerji tərəfdaşlığının yeni mərhələsi “təmiz enerji”yə keçidə əsaslanır. Bu sahədə xüsusi fəallığı ilə seçilən bp şirkətinin Azərbaycanda bərpaolunan enerji və dekarbonizasiya sahəsində ilk layihəni - “Şəfəq” günəş elektrik stansiyasının inşasını həyata keçirməsi əməkdaşlıqda yeni səhifənin açılması hesab edilə bilər. Böyük Britaniya irimiqyaslı bərpaolunan enerji layihələrində dərin biliklərə malik aparıcı mühəndislik, layihə və konsaltinq şirkətlərinin vətənidir. Britaniya şirkətləri konseptual layihələndirmə, texniki-iqtisadi əsaslandırma və enerji sistemlərinin inteq-

Britaniya şirkətlərinin yeni investisiya gündəliyi - “yaşıl enerji”

rasiyası sahəsində güclüdür. Dünyanın ən böyük dəniz külək elektrik stansiyası olan “Dogger Bank” layihəsini reallaşdıran ingilislər öz qabaqcıl təcrübəsini Azərbaycanda da reallaşdırmaqla bilər.

Bu isə enerji keçidi prosesinə investisiyaların artırılmasında Azərbaycan üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan bp-nin yeni enerji siyasətində açdığı yeni cığır digər Britaniya şirkətləri üçün nümunə olmaqla, onların “yaşıl enerji” dəhlizlərinin inkişafı, dənlizdə külək və hidrogen enerjisi, şəbəkələrin modernləşdirilməsi və enerji səmərəliliyinin artırılması kimi sahələrdə əməkdaşlığa cəlb olunmasını motivasiya edəcək.

İngilislər “Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi” layihəsinə də xüsusi diqqət göstərir, layihə çərçivəsində Naçıqavandan əldə ediləcək “yaşıl enerji” mübadilə mənbələrinin istismarında təmsil olunmaq niyyətindədir. Bu baxımdan Britaniyanın “Xlinks” şirkətinin

muxtar respublikada fəaliyyəti bölgənin enerji mənbələrinin şaxələnməsi və nəqlində mühüm mərhələ açmaqla bilər.

Bir sözlə, ötən 30 illik enerji əməkdaşlığında əldə edilmiş uğurların növbəti davamı kimi ingilis şirkətlərinin Azərbaycana yeni enerji sərmayələrinin axını başlatmaq.

lərindən biri Orta Dəhlizin ötürücülük qabiliyyətinin daha da artırılması və rəqəmsallaşdırılmasıdır. 2025-ci ildə Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasında tranzit yükdaşımalığının 14 faiz çoxalması bu potensialın daha da artırılmasını əks etdirir.

İki ölkə arasında rəqəmsal transformasiya da əməkdaşlığın perspektivli istiqamətlərindəndir. Süni intellekt, kibertəhlükəsizlik, məlumat mərkəzləri və insan kapitalının inkişafı sahələrində birgə təşəbbüslər üçün böyük potensial var.

E.CƏFƏRLİ

YAP Mərkəzi Aparatında görüş keçirilib

Oktyabrın 24-də Türkiyə Respublikasının Zəfər Partiyasının təşəbbüsü ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatında YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ilə Zəfər Partiyası sədrinin müşaviri Hakkı Şafak Ses arasında görüş keçirilib.

Partiyanın sədri Ümit Özdağın salamlarını çatdıran Hakkı Şafak Ses Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Zəfər Partiyası arasında əlaqələrin qurulmasında maraqlı olduqlarını, partiyanı təmsil edən nümayəndə heyətinin Bakıya səfər edərək bu məsələlərin müzakirə olunmasının mümkünlüyünün nəzərdən keçirilməsini xahiş edib.

O, son zamanlar Türkiyənin bəzi siyasi dairələri tərəfindən Azərbaycana qarşı kampaniyanın aparılmasının Zəfər

Partiyası tərəfindən ciddi narazılıq və narahatlıqla qarşılandığını diqqətə çatdırıb. Müşavir vurğulayıb ki, partiyanın sədri Ümit Özdağ ilk gündən öz mövqeyini ortaya qoyaraq bu məsələlərə kəskin etirazını bildirmiş, heç bir qüvvənin Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmasına haqqının çatmadığını bütün ictimai çıxışlarında birmənalı şəkildə vurğulamışdır: "Azərbaycan müstəqil və dünyəvi dövlət kimi öz qərarlarını verməkdə sərbəstdir və onun daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri qətiyyənlə yolverilməzdir".

Hakkı Şafak Ses bəhs olunan məsələ ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının Mətbuat Xidmətinin açıqlamasına toxunaraq YAP-ın haqlı mövqeyinin Türkiyə cəmiyyəti tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayıb. O, Azərbaycan tərəfindən

"arzuolunmaz şəxs" elan edildikdən sonra giriş qadağası tətbiq edilən 31 nəfər şəxsin qeyri-obyektiv yanaşmasını Türkiyə xalqının mövqeyini əks etdirmədiyini bildirib. "Son hadisələr bir daha təsdiqlədi ki, Türkiyə xalqı Azərbaycana qarşı aparılan prinsiplər, milli maraqlara, dostluq və qardaşlıq prinsiplərinə əsaslanan siyasətinə hörmətlə yanaşır. Türkiyə-Azərbaycan birliyinə zərər verən bütün neqativ halların qarşısı birmənalı şəkildə alınmalıdır. Zəfər Partiyasının mövqeyi bundan ibarətdir ki, Türkiyədə Azərbaycana qarşı mənfi təbliğat aparən şəxslər barəsində hüquq müstəvisində konkret tədbirlər görülməlidir", - deyərək vurğulayıb.

YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov salamlara görə təşəkkürünü bildirib, onun da sa-

lamalarının Ümit Özdağa çatdırılmasını xahiş edib.

Türkiyənin müəyyən siyasi dairələri, o cümlədən yüksək dövlət vəzifəsi daşıyan və hakim partiyayı təmsil edən şəxslər tərəfindən Azərbaycana qarşı aparılan iftira və böhtan xarakterli təbliğatın ciddi təəssüf doğurduğunu vurğulayan Tahir Budaqov ölkəmizin haqlı mövqeyinə birmənalı dəstəyinə görə Zəfər Partiyasına və onun sədrinə minnətdarlığını ifadə edib.

YAP Sədrinin müavini vurğulayıb ki, Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin ən yüksək zirvədə olduğu bir vaxtda gözəlmədən ölkəmizə qarşı qərəzli kampaniyanın təşkilı ciddi tarixi səhvdir. Mürəkkəb geosiyasi proseslər fonunda Azərbaycanın Türk dünyasında həmrəylik və

əməkdaşlığa, eləcə də Türk Dövlətləri Təşkilatının müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyinin möhkəmlənməsinə mühüm töhfələr verdiyini xatırladan Tahir Budaqov yaranmış vəziyyətin bu prosedə də zərər verən faktor kimi yolverilməz olduğunu vurğulayıb: "İndiyədək müxtəlif dövrlərdə müəyyən çətinliklərlə üzləşən Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri xalqlarımızın iradəsi sayəsində sınaqlardan şərəflə çıxaraq daha da güclənib. Bu gün ölkəmizin dünyəvilik prinsipinə əsaslanan müstəqil siyasətinə təzyiq göstərmək cəhdi yolverilməzdir və Azərbaycanı öz yolundan döndərmək mümkün deyil".

Görüşdə YAP ilə Zəfər Partiyası arasında gələcək əməkdaşlıq perspektivləri də müzakirə olunub.

Milli Məclisdə tədbir Prezident İlham Əliyevin YAP-ın VIII qurultayındakı çıxışından irəli gələn vəzifələr müzakirə olunub

Oktyabrın 26-da YAP Səbail rayon təşkilatı üzrə Parlament prospekti, 1 ərazi partiya təşkilatının Prezident İlham Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) VIII Qurultayındakı çıxışından irəli gələn vəzifələr dair iclası keçirilib. Milli Məclis Aparatının rəhbəri Fərid Hacıyev tədbiri açaraq bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayı ölkəmizin öz suverenliyini bərpa etdikdən sonra keçirilən ilk qurultay kimi mühüm əhəmiyyətə malikdir. O, diqqətə çatdırıb ki, dövlət başçısı qurultaydakı program xarakterli çıxışında ölkəmizin strateji hədəfləri, dövlət müstəqilliyimizin və təhlükəsizliyimizin möhkəmləndirilməsi, dövlətçilik və vətənpərvərlik ideyalarının təbliği istiqamətində qarşıda dayanan vəzifələri müəyyənləşdirdi. Aparat rəhbəri deyib ki, ölkə başçısı çıxışında hərbi gücümüzün artırılmasının, eyni zamanda iqtisadi və sosial rifahın ölkənin və dövlətin əsas prioritet istiqamətləri olduğunu vurğuladı. O, Prezidentin hər bir vətənpərvər azərbaycanlı qarşısında yeni hədəf və vəzifələr qoyduğunu diqqətə çatdırıb.

Aparat rəhbəri qeyd edib ki, Milli Məclisin YAP-ın VIII qurultayından sonrakı ilk plenar iclasında spiker Sahibə Qafarova Prezidentin çıxışından irəli gələn vəzifələri bir daha yüksək tribuna-dən səsləndirdi və Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarının bu gün də uğurla davam etdirildiyini vurğuladı. Onun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, əgər Heydər Əliyev o vaxt Azərbay-

canda olsaydı, heç vaxt imkan verə bilməzdi ki, separatizm meyilləri Qarabağda yer alsın.

Fərid Hacıyev çıxışında Milli Məclisdə Prezidentin qurultaydakı çıxışından irəli gələn vəzifələrə dair keçirilmiş tədbirləri də diqqətə çatdırıb.

Sonra iclasda çıxış edən ərazi partiya təşkilatının sədri, Milli Məclis Aparatının Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri Adil Vəliyev YAP-ın VII Qurultayından ötən dövr ərzində ölkəmizdə görülmüş işlər və qazanılmış uğurlar barədə danışdı. O, bildirib ki, VII Qurultaydan ötən dövrdə Azərbaycan öz suverenliyini tam bərpa edib, siyasi-iqtisadi, hərbi qüdrətini daha da artırıb və yeni sülh gündəliyi formalaşdırıb. Qeyd edilib ki, Ermənistanla sülh müqaviləsinin mətninin parafanması regionda sülh və sabitliyin təmin olunması istiqamətində mühüm mərhələ olub, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu və regional mövqeləri daha da möhkəmlənib.

Adil Vəliyev diqqətə çatdırıb ki, Ulu Öndərin müəyyən etdiyi siyasi kursun Prezident İlham Əliyev tərəfindən müasir dövrün realıqlarına uyğun şəkildə davam etdirilməsi YAP-ın fəaliyyətində də aydın şəkildə özünü göstərir. Bu gün YAP nüfuzlu siyasi təşkilat kimi cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrini ümummilli məqsədlər ətrafında birləşdirir, qarşıya qoyulan vəzifələrin məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilməsinə töhfə verir. Ən əsası isə, Prezidentimizin ətrafında suda birlişməli, milli maraqların müdafiəsi naminə həmrəyliyimizi daim qoruyulur. İclasda digər çıxış edənlər dövlət müstəqilliyinin qorunması, gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi və Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı nitqindən irəli gələn digər vəzifələrin əhəmiyyətindən danışdılar.

N.Bayramlı

Hakkı Şafak Ses bəhs olunan məsələ ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının Mətbuat Xidmətinin açıqlamasına toxunaraq YAP-ın haqlı mövqeyinin Türkiyə cəmiyyəti tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulayıb.

Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Yeni Azərbaycan Partiyası iqtidarda olduğu dövrdə ölkəmiz daxili və xarici siyasətdə böyük uğurlara imza atıb, zirvələrdən-zirvələrə yük-

sulib. Prezident, YAP Sədri İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə ölkəmiz son 200 illik tarixinin ən böyük zəfərlərini qazanmaqla ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam təmin edib. Təbii ki, YAP ölkəmizin aparıcı siyasi qüvvəsi kimi, Türkiyənin müəyyən çevrələrinin müstəqilliyimizə, dövlət maraqlarımıza xələl vurmağa hesablanan davranışlarına və iddialarına biganə qala bilməzdi və qalmadı da. Yeni Azərbaycan Partiyası Türkiyə Preziden-

Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri qətiyyənlə yolverilməzdir

Son vaxtlarda Azərbaycanofob qüvvələrin fəallığı müşahidə edilir. Aydın şəkildə görünür ki, belə qüvvələr respublikamızın regional və global miqyasda artan nüfuzunu sinirə bilmirlər və buna görə

de müxtəlif mərkəzi planlarını işə salıblar. Təəssüf doğuran haldır ki, ölkəmizin dövlət maraqlarına, ümummilli məqsədlərimizə xələl vurmağa hesablanan bu proseslərdə qardaş Türkiyədəki bəzi dairələr də

yer alırlar ki, bu da qardaş ölkənin özündə də təpki ilə qarşılanır. YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ilə Zəfər Partiyası sədrinin müşaviri Hakkı Şafak Ses arasındakı görüşdə qonaq

son zamanlar Türkiyənin bəzi siyasi dairələri tərəfindən Azərbaycana qarşı kampaniyanın aparılmasının Zəfər Partiyası tərəfindən ciddi narazılıqla qarşılandığını diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan öz qərarlarını verməkdə tam sərbəstdir

Qısa zaman kəsiyində ardıcılıqla aparılan məqsədyönlü siyasətin nəticəsi olaraq özünün iqtisadi gücünü artırması və bu əsasda siyasi müstəqilliyini tam təmin etməsi Azərbaycanın böyük uğurudur. Bu gün dünyada elə bir güc yoxdur ki, ölkəmizlə diktat dili ilə danışa bilsin. Azərbaycanın qərarları hansısa uzaq paytaxtlarda deyil, məhz Bakıda, Prezident İlham Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilir. Burada ölkəmizin suverenliyi, xalqımızın milli maraqları qırmızı xətdir. Biz bütün tərəfdar dövlətlərlə münasibətlərimizi milli maraqlarımız qoruyaraq və qarşı tərəfin də mənafeyini nəzərə almaqla qururuq. Bu prinsip həmçinin qardaş Türkiyəyə də aiddir. Azərbaycan Türkiyə dostluğu əbəddir və dünyada xalqlarımızın qardaşlığına xələl vura biləcək hansısa bir qüvvə yoxdur. Bu dostluq tarixə söykənir və yüz illiklər boyunca sınaqlardan çıxaraq daha da bərkirib. Çünki biz eyni bir ağacın budaqlarıyıq. Tarix boyunca iki xalq bir-birinə güvənib, kədərləri və sevincini birlikdə yaşayıb. Bu, gələcəkdə də belə olacaq.

Ancaq Türkiyədəki bəzi dairələrin son günlərdə artan manipulyativ davranışları qəbuləlməzdir. Artıq neçə gündür ki, Türkiyənin

hakim elitasında, siyasi dairələrində, ictimaiyyət arasında və media-da Azərbaycana qarşı əsassız olma-yan, şər-böhtan kampaniyası səngimək bilmir.

Məsələn, Türkiyə Prezidentinin artıq istefaya göndərilən səbiş baş müşaviri Oktay Saral X platformasındakı paylaşımında qeyd edib ki, Azərbaycanda hicablı qadınların təhsil hüququnun məhdudlaşdırılması qəbul edilməzdir.

"Muxalif" CHP lideri Kılıçdaroğlu da açıq şəkildə daxili işlərimizə müdaxilə cəhdlərində bulunub. "Qadınları azad buraxın, qoyun istədiyi paltar geyinsin", - deyərək o, absurd çağırış edir.

Eləcə də Türkiyənin qeyri-hökumət təşkilatlarından Gənclər Hərəkatı, Dövlət və Qardaşlıq Fondu, Yeddi Aypara, Bingöl İslam Qardaşlığı və Həmrəylik Platforması, Türkiyə İmam Hatip Məktəbləri Fondu (TİMAV) və Milli Türk Tələbə Birliyi (MTTB) Azərbaycan-dakı məktəbli forması təbliğini yanlış yöndə qiymətləndirərək inancları azadlığının qorunmasının vacibliyini vurğulayan bəyanatlar yayıblar.

Göründüyü kimi, Türkiyədə ölkəmizə qarşı başlanan həşis və çirkin kampaniyada iştirak edənlər-

rin siyahısı kifayət qədər genişdir. Yaxşı haldır ki, Türkiyənin özündə də dostluğumuz, qardaşlığımıza xələl vurmaq istəyən bəd-xahlara qarşı müqavimət artır.

Azərbaycanın haqlı iradları nəzərə alınmaqla Türkiyə Prezidentinin

baş müşaviri Oktay Saralın istefaya göndərilməsi bunun təsdiqidir. Bu günlərdə Prezident Rəcəb Tayyib Ərdوغان Azərbaycanın dövlət başçısına telefon zəngi edib. Telefon söhbəti zamanı liderlər Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq münasibətlərinə əsaslanan əməkdaşlığın bundan sonra daha yüksək səviyyəyə qalxacağına əminliklərini bildiriblər. Həmçinin cəmiyyətlərimiz də iki qardaş dövlət arasında gərginlik yaratmaq, nifaq toxumu səpmək istəyənlərə qarşıdır. YAP Mərkəzi Aparatında baş tutan görüşdə bu, bir daha diqqətə çatdı-

lıb. Zəfər Partiyasının rəsmisi Azərbaycanın müstəqilliyinə və suverenliyinə dərin hörmətini ifadə edib. Müşavir vurğulayıb ki, partiyanın sədri Ümit Özdağ ilk gündən öz mövqeyini ortaya qoyaraq bu məsələlərə kəskin etirazını bildirmiş, heç bir qüvvənin Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmasına haqqının çatmadığını bütün ictimai çıxışlarında birmənalı şəkildə vurğulamışdır: "Azərbaycan müstəqil və dünyəvi dövlət kimi öz qərarlarını verməkdə sərbəstdir və onun daxili işlərinə müdaxilə cəhdləri qətiyyənlə yolverilməzdir".

Hakkı Şafak Ses Azərbaycan tərəfindən "arzuolunmaz şəxs" elan edildikdən sonra giriş qadağası tətbiq edilən 31 nəfər şəxsin qeyri-obyektiv yanaşmasının Türkiyə xalqının mövqeyini əks etdirmədiyini bildirib. "Son hadisələr bir daha təsdiqlədi ki, Türkiyə xalqı Azərbaycana qarşı aparılan prinsiplər, milli maraqlara, dostluq və qardaşlıq prinsiplərinə əsaslanan siyasətinə hörmətlə yanaşır. Türkiyə-Azərbaycan birliyinə zərər verən bütün neqativ halların qarşısı birmənalı şəkildə alınmalıdır. Zəfər Partiyasının mövqeyi bundan ibarətdir ki, Türkiyədə Azərbaycana qarşı mənfi təbliğat aparən şəxslər barəsində hüquq müstəvisində konkret tədbirlər görülməlidir", - deyərək vurğulayıb.

YAP-ın haqlı mövqeyi Türkiyə cəmiyyəti tərəfindən dəstəklənir

tinin sabiq baş müşaviri Oktay Saralın və hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) olan deputatların Azərbaycanla bağlı açıqlamalarına obyektiv münasibət bildirib.

YAP-ın Mətbuat Xidmətinin yaydığı bəyanatda son dövrlərdə Türkiyənin bir sıra media orqanlarında və sosial şəbəkələrdə Azərbaycan haqqında həqiqətə uyğun olmayan, qərəzli və böhtan xarakterli məlumatların yayıldığı qeyd olunub. Bildirilib ki, YAP indiyədək AKP ilə tərəfdaşlıq münasibətlərini, eləcə də Azərbaycan və Türkiyə xalqları arasındakı tarixi qardaşlıq bağlarını nəzərə alaraq bu cür hallara təmkinlə yanaşır. Lakin Azərbaycana qarşı informasiya kampaniyasının daha aqressiv və sistemli xarakter alması, yüksək vəzifəli şəxslərin də bu prosedə qoşulması açıq münasibət bildirilməsini zəruri edib.

Bəyanatda Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin məqsəddi şəkildə təhrif olunması və bu əlaqələr əsa-

sında Azərbaycan əleyhinə siyasi ittihamlar irəli sürülməsi cəhdləri qətiyyətlə rədd edilib. Qeyd olunub ki, Azərbaycan Fələstin xalqının qanuni hüquqlarını daim dəstəkləyib, Fələstinə maliyyə və humanitar yardımlar göstərib. Prezident İlham Əliyev dəfələrlə Fələstin məsələsinin beynəlxalq hüquq və BMT-nin müvafiq qətnamələri əsasında, Şərqi Qüdsün Fələstin Dövlətinin paytaxtı olması şərtlə iki dövlət prinsipi əsasında həllini dəstəklədiyini bəyan edib.

YAP Azərbaycanın İslam dünyası ilə münasibətlərinin qarşılıqlı hörmət, bərabərlik və həmrəylik prinsiplərinə əsaslandığını vurğulayıb. Bəyanatda heç bir dövlətin digər müsəlman xalqlarına öz iradəsi-ni dikte etmək və ya onların daxili işlərinə müdaxilə etmək hüququnu ölkəmizə verə bilməyəcəyini bildirib. Sənəddə hicab və məktəbli geyimi ətrafında müzakirələrə də toxunulub. Qeyd edilib ki, Azərbaycanda dini etiqad azadlığı Konstitusiyaya və təmin olu-

nur, təhsil sahəsində tətbiq edilən qaydalar isə bərabərlik, dünyəvilik, qanunun aliliyi və bütün vətəndaşlar üçün bərabər imkanların yaradılması prinsiplərinə əsaslanır. YAP-ın birmənalı mövqeyinə görə, baş örtüyü kimi həssas məsələlərdən siyasi manipulyasiya və bölücülük vasitəsi kimi istifadə edilməsi nə Türkiyə xalqının birliyinə, nə də müsəlman dünyasının həmrəyliyinə xidmət edir.

Görüşdə Türkiyənin müəyyən siyasi dairələri, o cümlədən yüksək dövlət vəzifəsi daşıyan və hakim partiyayı təmsil edən şəxslər tərəfindən Azərbaycana qarşı aparılan iftira və böhtan xarakterli təbliğatın ciddi təəssüf doğurduğunu vurğulayan YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov ölkəmizin haqlı mövqeyinə birmənalı dəstəyinə görə Zəfər Partiyasına və onun sədrinə minnətdarlığını ifadə edib.

YAP Sədrinin müavini vurğula-

yıb ki, Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin ən yüksək zirvədə olduğu bir vaxtda gözəlmədən ölkəmizə qarşı qərəzli kampaniyanın təşkilı ciddi tarixi səhvdir. Mürəkkəb geosiyasi proseslər fonunda Azərbaycanın Türk dünyasında həmrəylik və əməkdaşlığa, eləcə də Türk Dövlətləri Təşkilatının müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyinin möhkəmlənməsinə mühüm töhfələr verdiyini xatırladan Tahir Budaqov yaranmış vəziyyətin bu prosedə də zərər verən faktor kimi yolverilməz olduğunu vurğulayıb: "İndiyədək müxtəlif dövrlərdə müəyyən çətinliklərlə üzləşən Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri xalqlarımızın iradəsi sayəsində sınaqlardan şərəflə çıxaraq daha da güclənib. Bu gün ölkəmizin dünyəvilik prinsipinə əsaslanan müstəqil siyasətinə təzyiq göstərmək cəhdi yolverilməzdir və Azərbaycanı öz yolundan döndərmək mümkün deyil".

Mübariz ABDULLAYEV

27-28 oktyabr... Bərdə terrorundan 6 il ötür

Ordumuzun qarşısında aciz qalan düşmənin hədəfi...

Vətən müharibəsində Azərbaycan Ordusunun gücü qarşısında aciz qalan təcavüzkar Ermənistan hərbi cinayətlər törədərək yaşayış məntəqələrini atəşə tutur, müliki şəxsləri hədəfə alırdı. Ermənilərin hədəflərindən biri də döyüş bölgəsindən xeyli uzaqda olan yaşayış məntəqələri idi. Buna nümunə kimi, Bərdəyə, Gəncəyə, Tərtərə və digər bölgələrə raket hücumlarını göstərmək olar.

Bu gün Ermənistan hərbi birləşmələrinin Bərdə rayonuna növbəti hücumundan 6 il ötür. Belə ki, işğalçı hərbi birləşmələr döyüş zonasından xeyli uzaqda yerləşən Bərdə şəhəri və onun Qarayusifli kəndi hədəfə alınıb, ilk hücumlar nəticəsində müliki şəxslər həlak olub və yaralanıb. Xüsusilə 2020-ci il oktyabrın 27-də Qarayusifli kəndinə edilən raket hücumu azyaşlı Aysu İsgəndərova da olmaqla 5 nəfərin ölümünə səbəb olub. Oktyabrın 28-də isə Bərdənin mərkəzində kasetli bombalardan istifadə edilməklə törədilən ən qanlı terror aktı nəticəsində 21 dinc sakin şəhid olub, 70-dən çox insan ağır yaralanıb və müliki infrastrukturuna külli miqdarda ziyan dəyib.

Ermənistanın Bərdə rayonunda kasetli sursatlardan istifadə etməsi bir sıra beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yerində araşdırılaraq təsdiqlənib. Hətta Azərbaycana qarşı

həmişə qərəzli yanaşma ortaya qoyan “Amnesty International” və “Human Rights Watch” kimi təşkilatlar da erməni cinayətlərini etiraf etməyə məcbur oldular. Belə ki, “Amnesty International” rəsmi bəyanatında Bərdədə Rusiya istehsalı olan “9M55 Smerç” raketlərindən atılmış qadağan olunmuş “9N235” tipli kasetli sursatların fraqmentlərini vizual olaraq sənədləşdirib. Qurum bu hücumu “qəddar və məsuliyyətsiz”

addım kimi qiymətləndirərək müliki zonaların bu cür silahlarla vurulmasını pisləyib. “Human Rights Watch” isə hadisə yerindən çekilən çoxsaylı foto və videoları peyk görüntüləri ilə qarşılaşdıraraq araşdırma aparıb. Təşkilat araşdırmasında Ermənistanın Bərdədə dinc sakinlərin sıx yaşadığı məntəqələri kasetli bombalarla vurduğunu və bunun genişmiqyaslı müliki tələfata yol açdığını beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırıb.

Bundan əlavə, Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili tərəfindən “Ombudsman Fact-Finding Mission Report” adında xüsusi hesabat hazırlanaraq beynəlxalq qurumlara göndərilib. Ümumilikdə, 44 günlük müharibə dövründə Bərdə rayonu müxtəlif tarixlərdə (5, 8, 27, 28 oktyabr və 7 noyabr) 5 dəfə raket hücumuna məruz qalıb, nəticədə 28 nəfər həlak olub, 108 nəfər isə yaralanıb. Bütövlükdə, Ermənistan silahlı qüvvələrinin ağır müharibə ci-

Məlumdur ki, vaxtilə Azərbaycana qarşı cinayətlər törətməkdə ittihad olunan erməni separatçıların başçıları olmuş Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, eləcə də Davit İsxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərləri ədalət müha-

kiməsinə çıxarılaraq cəzalarını çəkirlər. Onların məhkəmə iclaslarında 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı yaşayış məntəqələrinin raketlərlə vurulmasına dair sənədlər elan edilmişdi. Sənədlərdən bir daha aydın olur ki, Ermə-

muş torpaqlarımızı azad etdi. Bu müqəddəs mübarizəmiz qansız, itkisiz olmadı. Tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış Qarabağ Zəfərinin əldə olunması üçün çox ağır, acılı proseslərdən keçmişik. Ermənilərin xain terror hücumları nəticəsində nə

qədər evlər dağılıb, uşaqlar, qocalar, qadınlar həyatını itirib, uşaqlar valideynsiz qalıblar. Şanlı Zəfərimizi qeyd etdiyimiz kimi, erməni cinayətlərini, erməni terrorunu da qeyd edirik, bu qanlı terror hadisələrini unutmamalıyıq və unutmururuq.

5 hücum, 28 şəhid və 106 yaralı...

sayatlarının miqyası çox böyükdür. Verilən rəsmi məlumatlara görə, İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 12-si uşaq, 27-si qadın olmaqla 93 müliki şəxs həlak olub, 454 müliki vətən-

daş yaralanıb, ümumilikdə 12 min 292 yaşayış və qeyri-yasayış sahəsinə, 288 nəqliyyat vasitəsinə ziyan dəyib, 1 018 fermer təsərrüfatı üzrə zərər faktı aşkar edilib. Bununla da Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi başəri dəyərləri, humanizm prinsiplərini ayaqlar altına atıb, beynəlxalq qanunvericiliyi, Cenevrə konvensiyalarının tələblərini kobud şəkildə pozub.

pozaraq endirib. Hərbi hədəf olmayan müliki obyektlər, həmçinin müliki əhaliyə 9K58 “Smerç” (BM-30) və 9K72 “Elbrus” tipli raketlərlə zərbələr endirilib. Bu tip raketlər keçmiş SSRİ-nin, habelə MDB dövlətlərinin silahlı qüvvələri üçün strateji vasitə olan əməliyyat-taktiki silah sistemlərinə aid olduğundan, tətbiq hüququ müvafiq dövlətin başçısına, habelə onun razılığı ilə müdafiə nazirinə məxsusdur. Beləliklə, Bərdənin, Gəncənin və

Hücum əmrini Ermənistanın siyasi-hərbi rəhbərliyi verib

nistan silahlı qüvvələri müliki insanlara və obyektlərə raket zərbələrini atəşkəs rejimini və beynəlxalq hüquq normalarını, o cümlədən silahlı münəfişələr zamanı müliki şəxslərin müdafiəsinə dair 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyasının tələblərini kobud şəkildə

digər yaşayış məntəqələrinin ballistik raket atəşinə tutulması əmrinin Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən verildiyi məhkəmədə növbəti dəfə təsdiqini tapıb.

Nardar BAYRAMLI

“Yaşıl terror”dan siyasi riyakarılığa

Yaxşı olardı ki, Ermənistan ev sahibliyi etdiyi COP17 tədbirində təbiətimizə vurduğu sistemətiq ziyana görə üzrxahlığını bildirsən və məsuliyyətini açıq şəkildə dilə gətirsən

Bugünlərdə Ermənistan COP17 - Bioloji Müxtəliflik üzrə Konvensiyanın Tərəflər Konfransının 17-ci iclasına ev sahibliyi edir. BMT xətti ilə 19-30 ok-

yabr 2026-cı il tarixində təşkil olunan COP17 əslində gözəl tədbirdir - təbiətə naminə biomüxtəlifliyin itirilməsinin qarşısını almağa yönəlib.

Anlaşılmazlıq isə konfransın Ermənistanı təşkil olunmasından qaynaqlanır. Təbiətin qorunması kimi həssas mövzuya həsr olunan beynəlxalq tədbir

rə təxminən 11 min kvadratkilometr ərazidə torpaqların deqradasiyasına, transsərhəd çayların çirklənməsinə rəvac vermiş və sistemətiq şəkildə ekosid

törətməmiş bir ölkənin ev sahibliyi etməsi suallar doğurur. Məgər beynəlxalq birlik bu ziddiyyətli mənzərənin fərqiində deyilmi? Otuz illik işğal dövründə qonşu ölkənin təbiətinə qarşı “yaşıl terror” siyasəti aparmış bir dövlət biomüxtəlifliyin qorunması ilə bağlı global çağırışlara və beynəlxalq həmrəyliyə hansı töhfəni verə bilər, görəsən? Yaxşı olardı ki, Ermənistan elə ev sahibliyi etdiyi tədbirdə təbiətimizə vurduğu sistemətiq ziyana görə üzrxahlığını bildirsən və məsuliyyətini açıq şəkildə dilə gətirsən.

Dəhşət saçan faktlar - sərhəd çaylarından siyasi təzyiq aləti kimi istifadə olunması

Ermənistanın Azərbaycan təbiətinə və bütövlükdə regionun ekoloji mühitinə vurduğu ziyanın miqyası çox böyükdür. Bir sıra beynəlxalq hesabatlarda da əksini tapan faktlar dəhşət saçır. Yeri gəlmişkən, “Environmental Protection First” koalisiyası Ermənistanı keçirilən COP17 ilə bağlı vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinə, dövlətlərə, beynəlxalq ətraf mühit təşkilatlarına müraciət edib və diqqəti bu ölkənin sərhəd tanımayan ekosid siyasətinə yönəldib. Beləliklə, bezi məqamlara diqqət çəkək.

İşğal illərində Ermənistan tərəfindən Azərbaycan ərazilərində bioloji müxtəlifliyə ciddi ziyan vurulub, Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı Kitabı”na və Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə İttifaqının “Qırmızı Siyahısı”na daxil edilmiş nadir bitki və heyvan növləri məhv edilib. Bütün bunlar bütövlükdə regionda ekoloji tarazlığın pozulmasına gətirib çıxarıb.

Oxçuçayın düşdüyü vəziyyət regionda ekoloji tarazlığın pozulmasının aydın göstəricisidir. Çaydan götürülən çoxsaylı

nümunələr əsasında aparılan fiziki-kimyəvi analizlər nəticəsində məlum olub ki, çayda çirklənmə normadan 5-7 dəfə çoxdur. Təəssüflər olsun ki, çirklənmələr bu gün də davam edir. Çayda ağır metallar və digər çirkləndirici metalların çəkisi hazırda 5, 5-7 dəfə çoxdur.

Oxçuçay ilk növbədə mədən sənayesi tullantıları ilə çirkləndirilir. Ermənistan ərazisində fəaliyyət göstərən Qafan mis-molibden və Qacaran filiz saflaşdırma kombinatlarının kimyəvi tullantı suları heç bir təmizlənmə aparılmadan birbaşa Oxçuçaya axıdılır. Kimyəvi çirklənmə səbəbindən

dən çayın suyu vaxtaşırı rəngini dəyişir, kəskin qoxu yayır və bu da çaydakı balıqların və digər canlıların kütləvi məhvə gətirir çıxarır. Oxçuçay birbaşa Araz çayına töküldüyü üçün bu çirklənmə təkcə lokal xarakter daşıyır, həm də Arazın su ehtiyatlarının keyfiyyətini kəskin şəkildə pisləşdirərək transsərhəd ekoloji böhrana səbəb olur.

Bundan başqa, təcavüzkar Ermənistan uzun illər ərzində işğal altında saxladığı ərazilərdəki Sərsəng və Suqovuşan su anbarlarından ölkəmizə qarşı, sözün əsl mənasında, su terroru həyata keçirib. Belə ki, yay aylarında sututarların bəndləri məqsədliliklə bağlanıb. Bununla da aşağı axındakı Tərtər, Ağdam, Bərdə, Goranboy, Yevlax və Kəpəz ətrafı rayonlarda minlərlə hektar ərazi suvarma suyundan məhrum qalıb. Qış aylarında, suya tələbat az olanda isə əksinə, sututarların bəndləri açılıb və nəticədə böyük əraziləri sel basıb. Yeri gəlmişkən, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) 2016-cı ildə qəbul etdiyi 2085 nömrəli qətnamədə Ermənistanın su ehtiyatlarından siyasi təzyiq və “su terroru” vasitəsi kimi istifadə etməsi pislənilib.

Zaman-zaman müxtəlif ölkələrdəki atom elektrik stansiyalarında baş verən dəhşətli qəzalar fonunda Ermənistanı hələ də fəaliyyət göstərən Metsamorun kritik durumu xatırlanır. Bu gün açıq şəkildə etiraf olunur

Metsamordan gələn böyük nüvə təhlükəsi

ki, Metsamor Atom Elektrik Stansiyası region üçün potensial nüvə təhlükəsidir. 1976-cı ildə istismara buraxılan bu stansiyanın istismar müddəti 30 il nəzərdə tutulmuşdu. Aradan 50 il ötür. AES-in 2016-cı ildəki işləyəcəyi nəzərdə tutulsa da, sonradan obyektin istismar müddətinin daha 10 il - 2026-cı ildəki artdırılması qərara alınmışdı. Artırılmış müddətin sonu yaxınlaşdıqca, AES-nin gələcək taleyi ilə bağlı müzakirələr də intensivləşib və hökumət stansiyanın ömrünün ikinci 10 il müddətinə uzadılmasına qərar verib.

Bununla belə, Metsamorun istismarının davam etdirilməsi bir sıra vaxt keçilməz amillərə görə mümkün sayılmır. Azərbaycanın və beynəlxalq birliyin Metsamorun region üçün təhlükələri bir sıra nöqtəyi-nəzərdən dəyərləndirilir. Metsamorun fəaliyyətini mümkünəşən təhlükəli amillər heç şübhəsiz ki, ekologiya və ekoloji amillərlə bağlıdır. Metsamor keçmiş SSRİ-nin köhnə texnologiyası əsasında inşa olunub. Ötən 50 ildə isə avadanlıqlar hələ də texniki

cəhətdən aşınıb və yarırsız hala gəlib. 1986-cı ildə Çernobil AES-də baş verən qəza keçmiş ittifaqın nüvə sahəsindəki nüfuzuna ciddi zərbə vurdu. Dünyada ilk dəfə AES inşa edən SSRİ nüvə enerji sahəsində lider dövlət olmaq iddiasını itirdi.

Çernobil qəzası sovet nüvə enerjisi sənayesində təhlükəsizliklə bağlı narahatlığa səbəb oldu. Metsamor da zamanında eyni texnologiya əsasında qurulub. Kim zamanət verə bilər ki, Çernobilda yaşananlar Ermənistanı təkrarlanmayacaq?

Digər tərəfdən, ehtimal olunur ki, Ermənistan hökuməti maliyyə vəsaitlərinə qənaət etmək üçün AES-də nəzərdə tutulan təmiri səthi şəkildə reallaşdıracaq. Bu, bir növ beynəlxalq təşkilatların gözləndirdi pərdə asmaq xarakterli daşıyacaq. Belə qənaətə gəlməyə hər cür əsas var. Əgər Ermənistanın vəsaitləri olsa idi, yeni AES-in inşası planından vaz keçilməzdi. Xatırladaq ki, Metsamor AES-də qəzalar tez-tez təkrarlanır. 1982-ci il oktyabrın 15-də AES-də baş vermiş yanğın yalnız 7 saatdan sonra böyük çətinliklə söndürülmüşdü.

Bundan başqa, Metsamor 11 ballıq zəlzələ riski olan zonada yerləşir. AES-in ətrafında mövcud olan 5 tektonik qırılmadan biri stansiyanın cəmi 500 metrliyindədir. Ərazinin seysmik aktivliyini nəzərə alaraq SSRİ rəhbərliyi Spitak bölgəsində baş verən zəlzələdən sonra Metsamor AES-in fəaliyyətini tamamilə dayandırmışdı. Amma enerji böhranını bəhanə gətirən Ermənistan hökuməti 1995-ci ildə ikinci bloku yenidən işə salıb. Mütəxəssislər o qəndətdirlər ki, aşağı bal gücündə zəlzələ AES-də zədələnmələrə və beləliklə də təhlükəli maddələrin sızmasına, ekoloji fəlakətə yol aç bilər.

Başqa bir amilə də diqqət çəkmək yerinə düşər. AES-in idarəçiliyində hesabatlılığa və şəffaflığa əməl olunmur. Ermənistan hökuməti AES-dən çıxan nüvə

Ermənistan hələ də BMT-nin Su Konvensiyasına qoşulmayıb

Diqqətçəkən mühüm məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, Ermənistan BMT-nin Su Konvensiyasına hələ də qoşulmayıb. Bu dövlət BMT-nin Sərhəddən Keçən Su Axınlarının və Beynəlxalq Göllərin Mühafizəsi və İstifadəsi Konvensiyasına (Helsinki Konvensiyası) tərəf olmamaqla yanaşı, qonşu ölkələrlə bu sahədə əməkdaşlıq etməkdən də imtina edir. Uzun müddətdir ki, sərhədyanı ətraf mühitə ziyan vuran, ekosistemi məhv edən bir dövlətin bu beynəlxalq konven-

siyaya belə qoşulmadan özü barəsində “ətraf mühitin qayğısına qalan dövlət” imici yaratmağa cəhd etməsi qəbulədiməzdir.

Biomüxtəliflik üçün əsl global əməkdaşlıq düürlük, şəffaflıq və təbiətin mühafizəsi üçün birgə səylərin göstərilməsi üzərində qurula bilər. Beynəlxalq ictimaiyyət Ermənistanın ətraf mühitə qarşı törətdiyi çoxsaylı cinayətləri hansısa beynəlxalq tədbir keçirməklə ört-basdır etməyə çalışmasına icazə verməməlidir.

Bəsitçay qoruğunda ağacların soyqırımı

Otuz il ərzində işğal altında qalan ərazilərimizdə erməni vandalizminin növbəti ünvanı Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğu olub. Bu qoruq 1974-cü ildə yaradılıb. Onun adı dərəsində yerləşdiyi çayın adı ilə bağlıdır. Bəsitçay respublika qoruqlarının ən kiçiyidir və sahəsi 107 hektardır. Meşə ilə örtülü sahənin əsas ağac cinsi Şorq çınarıdır. Qoruğun yerləşdiyi ərazi əsasən dağlıq olub, dəniz səviyyəsindən hündürlüyü 600-800 metrə qədərdir.

Ərazinin iqlim şəraiti çınar meşəliyinin təbii bərpası və inkişafı üçün çox əlverişlidir. İşğaldan əvvəl burada 100 hektar çınar meşələri olub. Onlar Bəsitçayın və onun qolu Şıxauzçayın dərəsində yerləşib. Burada həm təmiz, həm də qarışıq çınar meşəliyi yayılıb. Qarışıq çınarlıqlarda qoz, dağdağan, tut, söyüd, qovaq və digər

ağaclar, yemişan, itburnu, murdarça, qaratakan və sair kollar bitir. Qoruqda çınar ağaclarının orta yaşı 165 il, orta hündürlüyü 35 metr, orta diametri isə 1 metrdir.

Otuz ilə yaxın müddət ərzində erməni təcavüzkarlarının işğal altında saxladığı qoruq ciddi ekosidə məruz qalıb. Mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi üçün işğaldan azad olunmuş ərazilərə ezam olunan monitoring qrupunun araşdırmalarına əsasən məlum olub ki, erməni vandalizmi nəticəsində qoruğa aid olan 85 hektar meşə ilə örtülü sahənin 42 hektardan çox hissəsi tamamilə məhv edilib. Çoxyaşlı Şorq çınarı ağacları kəsilib, köklərinin itirilməsi üçün müxtəlif partladıcı maddələrdən istifadə edilib, ərazidə yanğınlar törədilib və qoruğun inzibati binası dağıdılıb.

Beynəlxalq ictimaiyyət həyəcan təbili çalır

Beynəlxalq təşkilatlar Metsamorun fəaliyyətinin davam etdirilməsi ilə bağlı mütəmadi olaraq həyəcan təbili çalır. Beynəlxalq qurumlar indiyədək hazırladıqları hesabatlarda bir sıra tövsiyələrini və xəbərdarlıqlarını bildiriblər. 2000-ci ildə Avropa İttifaqı (Aİ) AES-in fəaliyyətinin dayandırılması çağırışını etdi. Hətta bunun müqabilində Aİ Ermənistanı 138 milyon avro vəsait ödəməyə hazır olduğunu bildirdi. İrəvan isə bu vəsaitlə razılaşmadı və Avropa İttifaqının təklifindən vaz keçdi.

2002-ci ildə Avropa Şurasının ekspert komissiyası bölgəyə gələrək seysmik zonada yerləşən stansiyanın beynəlxalq standartlara uyğun olmadığını və fəaliyyətinin ətraf mühit üçün çox təhlükəli olduğunu bildirdi. Bununla bağlı AŞPA öz narahatlığını ifadə edən müvafiq sənədlər - 27.06.2001-ci ildə 9148 sayılı, 31.01.2022-ci ildə 9336 sayılı, 07.05.2022-ci ildə 9444 sayılı qətnamələr qəbul edib. Eyni zamanda,

Metsamorun ən təhlükəli AES olduğu zaman-zaman dünya mətbuatında yer alan şərhələrdə də vurğulanır.

Mübariz FEYİZLİ

Qətiyyətli iradə, dəyişməz mövqe...

Ölkəmizin daxili işlərinə müdaxilə etmək, onun suveren hüquqlarını şübhə altına almaq və ya qərarlarına kənardan təsir göstərmək cəhdləri fiaskoya məhkumdur

Azərbaycan müstəqillik tarixinin bütün mərhələlərində milli maraqlara əsaslanan, daxili və xarici siyasətdə suveren qərarvermə prinsipinə sadiqliyi ilə seçilib. Rəsmi Bakının siyasi kursunun təməlində dövlət müstəqilliyinin qorunması, milli təhlükəsizliyin təmin edilməsi,

Konstitusiyanın və qanunun aliliyinin əsas götürülməsi dayanır. Azərbaycan öz qərarlarını hər hansı xarici mərkəzin siyasi gözləntilərinə uyğunlaşdırmaqla deyil, ölkənin milli maraqlarını, hüquqi öhdəliklərini və xalqın mənafeyini nəzərə alaraq verir. Bu yanaşma dövlətimizin

beynəlxalq münasibətlər sistemində özünəməxsus mövqeyini formalaşdıran başlıca amillərdəndir.

Vurğulanmalıdır ki, müasir dünyada müstəqil siyasət yürütmək heç də həmişə asan olmur. Qlobal güclər arasında rəqəbətin kəskinləşdiyi, siyasi təzyiq və təsir

mexanizmlərinin genişləndiyi bir şəraitdə suveren qərarvermə iradəsini qorumaq ciddi siyasi qətiyyət tələb edir. Azərbaycan isə dəfələrlə nümayiş etdirib ki, heç bir kənar qüvvə ölkəmizin qanuni səlahiyyətlərinə müdaxilə edə, dövlətin qərarlarını dikte etmək iddiasına düşə bil-

məz. Əlbəttə, bu mövqe beynəlxalq əməkdaşlıqdan imtina deyil, bərabər hüquqlu münasibətlərin və qarşılıqlı hörmət prinsipinin müdafiəsidir. Azərbaycan bütün tərəflərlə dialoqa açıq olsa da, bu dialoqun milli maraqlara və dövlət suverenliyinə hörmət əsasında qurulmasını vacib sayır. Ölkəmizə qarşı təzyiq göstərməyə, onun müstəqil seçimlərini dəyişdirməyə çalışan qüvvələr isə zaman-zaman Azərbaycanın siyasi iradəsi və prinsipial mövqeyi ilə hesablaşmalı olublar. Çünki dövlətin gücü yalnız iqtisadi və hərbi imkanları ilə deyil, həm də öz qərarlarını müstəqil qəbul etmək və həmin qərarları ardıcıl şəkildə müdafiə etmək bacarığı ilə ölçülür.

Oktay Saral tutduğu vəzifədən azad edildi

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın təhsil sistemində tətbiq olunan vahid məktəbli geyimi qaydalarını tənqid edərək siyasi narazılıq yaranan Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın baş müşaviri Oktay Saralın vəzifədən azad olunması barədə Türkiyə mətbuatında xəbərlər yayılıb. Bildirilir ki, Saral tutduğu vəzifədən azad edilib. Mənbələrin bildirdiyinə görə, qərar onun Azərbaycanda bağlı səsləndirdiyi açıqlamanın doğurduğu narazılıqla əlaqədirdir. Xatırladaq ki, Azərbaycanda təhsil sistemində vahid məktəbli geyimi qaydalarının tətbiqindən sonra Türkiyənin müxtəlif siyasi və dini dairələrindən ölkəmizə qarşı ittihamlar səsləndirilmişdi. Müzakirələrə AK Parti təmsilçiləri, o

cümlədən bəzi millət vəklləri də qoşulmuşdu. Bu çıxışlar arasında Oktay Saralın açıqlaması xüsusilə sərt qarşılanmışdı. Saralın açıqlamasının göstəriş və təhdid

kimi qəbul edilən tonu Azərbaycanda etiraz doğurmuşdu.

Oktay Saralla bağlı məsələ bir daha göstərir ki, Azərbaycan öz dövlətçilik prinsiplərinə, hüquqi normalara və suveren qərarvermə hüququna münasibətdə qətiyyətli mövqe tutur. Rəsmi Bakının siyasətində əsas meyar şəxslərin kimliyi, siyasi əlaqələri və ya hansı ölkəni təmsil etməsi deyil, qanunun aliliyi, qarşılıqlı hörmət və milli maraqlara münasibətdir. Azərbaycan üçün dostluq və qardaşlıq münasibətləri böyük

əhəmiyyət daşıyır. Lakin bu münasibətlər heç bir halda ölkəmizin daxili işlərinə müdaxilə etmək, onun suveren hüquqlarını şübhə altına almaq və ya qərarlarına kənardan təsir göstərmək cəhdlərinə haqq qazandıra bilməz.

Azərbaycan Türkiyə ilə münasibətlərini strateji müttəfiqlik, ortaq tarix, qardaşlıq və qarşılıqlı etimad prinsipləri əsasında inkişaf etdirir. Ancaq əsl qardaşlığın mahiyyəti tə-

Vurğulandığı kimi, Azərbaycan beynəlxalq aləmdə hər zaman öz milli maraqlarını qorumaqla seçilib. Bu yanaşma təkə diplomatik kurs deyil, həm də Azərbaycanın dövlət ideologiyasının ayrılmaz hissəsidir. Ölkəmiz heç bir zaman hansısa qrupların və ya maraqların daxili işlərimizə qarışmasına imkan verməyib, beynəlxalq münasibətlər sistemində müstəqil və əməkdaşlıqları bərabər hüquqlu səviyyədə quran dövlət kimi çıxış edib. Bu prinsipial mövqe həm milli dəyərləri-

Azərbaycanın iradəsi qanuna, siyasəti milli maraqlara söykənir

rəflərdən birinin digərinin iradəsinə təsir göstərməsində deyil, hər iki dövlətin suverenliyinə və müstəqil qərarlarına hörmətlə yanaşılmasındadır. Bu baxımdan, Oktay Saral və onun təmsilində Azərbaycanın daxili

Bizim üçün ən əhəmiyyətli məqam dostluq, qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlıqdır...

mizə, həm də beynəlxalq hüquqa əsaslanır. Məhz buna görə də Azərbaycan bu gün beynəlxalq münasibətlər sistemində etibarlı və ardıcıl siyasət yürüdən dövlət kimi tanınır. Bizim bu mövqeyimiz dünyanın aparıcı təşkilatları və dövlətləri tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. Bizim üçün ən əhəmiyyətli məqam dostluq, qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlıqdır. Xarici siyasətimizdə “qarşılıqlı münasibət prinsipi” əsas xətti təşkil edir - bizə qarşı dost münasibətlərə

sibət göstərən hər bir dövlətə eyni səmimiyyət və etimadla yanaşırıq.

Azərbaycan xarici siyasətində də heç bir zaman hansısa siyasi blokun və ya qrup maraqlarının tərkib hissəsi olmayıb. Əksinə, ölkəmiz həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əməkdaşlıq mexanizmlərinin inkişafına üstünlük verir. Şərqdə, Qərbdə, Şimalda və Cənubda yerləşən dövlətlərlə yüksək səviyyəli əlaqələrimizin möhkəmlənməsi bu siyasətin real nəticəsidir.

məsələlərinə müdaxilə etməyə çalışan bütün siyasi dairələr anlaşıldır ki, Bakı ilə münasibətlərdə təzyiq və dikte dili nəticə verməyəcək. Azərbaycan heç bir dövlətlə münasibətlərini qarşıdurma üzərində qurmaq niyyətində deyil, lakin milli maraqlarını və hüquqi mövqeyini qorumaq məqsədində də güzəştə getmir və getməyəcək.

bəsindən sonra yaranmış yeni geosiyasi şərait, regional nəqliyyat əlaqələrinin genişləndirilməsi və sülh gündəliyi ölkəmizin artan siyasi çəkisini təsdiqləyir. Belə bir mərhələdə Azərbaycanın müstəqil iradəsinə hörmət etmək hər bir tərəf üçün zəruridir. Bakı ilə əməkdaşlıq etmək istəyənlər bir həqiqəti qəbul etməlidirlər: Azərbaycan

Bu gün Azərbaycan regionda yalnız baş verən proseslərə reaksiya verən deyil, həm də yeni siyasi reallıqların formalaşmasında fəal iştirak edən dövlətdir. Vətən müharibə

dostluğa açıqdır, bərabər hüquqlu tərəfdaşlığı dəstəkləyir, lakin öz taleyinə dair qərarları yalnız özü verir.

P. İSMAYILOV

Avropada seçki həftəsi...

Serbiyada növbədənəkar parlament, Bolqarıstanda isə prezident seçkiləri keçirilib

Ötən bazar günü - oktyabrın 25-də bəzi Avropa ölkələrində seçkilər keçirilib. Serbiyada növbədənəkar par-

lament seçkiləri baş tutub. Serbiya vətəndaşları parlamentin yeni çağırışında təmsil olunacaq 250 deputatı seç-

mək üçün səs veriblər. Seçicilərin 67,6 faizi səsvermə hüququndan istifadə edib.

Aleksandar Vuçiq: Muxalifətin kim olduğunu göstərəcəyik

Növbədənəkar parlament seçkilərində “Tələbə siyahısı” 52,9 faiz səsə qalib gəlib. Yekun nəticəyə görə, “Aleksandar Vuçiq - Vahid Serbiya” siyahısı seçkilərdə 38,8 faiz səs toplayıb. Azlıqların siyahılarından parlamentə həmçinin üç mandatla Vovvodina Macarları İttifaqı (SVM), iki mandatla Alban koalisiyası, eləcə də hərəyə bir mandatla Sanaq De-

mokratik Partiyası və Sanaq Demokratik Fəaliyyət Partiyası daxil olacaq. Mandatların bölüşdürülməsinin yekun proqnozuna əsasən, “Tələbə siyahısı” 140 mandat, “Aleksandr Vuçiq - Vahid Serbiya” siyahısı isə 103 mandat qazanıb.

Seçkilərin başa çatmasından sonra Serbiyanın keçmiş prezidenti Aleksandar Vuçiq liderlik etdiyi “Aleksandar Vuçiq - Vahid Serbiya” seçki siyahısının keçirilən növbədənəkar parlament seçkilərində məğlub olduğunu bildirib. Vuçiq Serb Tərəqqi Partiyasının seçki qorahığında çıxışı zamanı ye-

kun nəticələrin hələ məlum olmadığını, lakin mövcud məlumatlara əsasən, seçkiləri uduzduqlarının aydın olduğunu deyib. O deyib ki, “Tələbə siyahısı”nın 135-140, özünün rəhbərlik etdiyi siyahının isə təxminən 105 mandat qazanacağı gözlənilir: “Yekun nəticələrimiz yoxdur. Çoxları təəcüblənəcək və bəzilərinin nə qədər yalan danışdığını, nələr uydurduğunu anlayacaqsınız”. O əlavə edib ki, Vovvodina Macarları İttifaqı da parlamentdə təmsil olunacaq. Vuçiq bundan sonra mübarizəni davam etdirəcəklərini və muxalifətin kim olduğunu göstərəcəklərini bildirib.

Berse də “Tələbə siyahısı”nı səsvərmənin nəticələri münasibətlə təbrik edib və Serbiyanın yeni rəhbərliyi ilə əməkdaşlığa

məsələləri üzrə komissarı Marta Kos da qoşulub. “Əziz Serbiya, sən öz səsinə eşitdin! Demokratıya, qanunun aliliyi və korrupsiyaya qarşı mübarizə naminə təxminən iki il davam edən etirazlardan sonra serblər tarixi sayda fəallıq göstərərək sandıq başına toplaşdılar. Qələbə münasibətilə “Tələbə Siyahısı”nı təbrik edərim!” - deyə, o bildirib. Kosun sözlərinə görə, seçkilərin nəticələri Serbiyanın Avropa İttifaqı ilə münasibətlərində yeni səhifə açmaqla bəzən məhz bizim Avropa İttifaqımızın təməlinə duran dəyərlərdir. Serbiya üçün artıq yeni bir səhifə açıla bilər. Aİ-nin qapısı açıqdır və biz sizinlə birlikdə irəliləməyə tam hazırıq”, - deyərək Avropa komissarı vurğulayıb.

Serbiyanın Avropa İttifaqına doğru yolu asanlaşır?

Yeri gəlmişkən, artıq Avropa İttifaqı (Aİ) Şurasının sədri Antonio Koştə və Avropa Komissiyasının rəhbəri Ursula Fon der Lyayen “Tələbə siyahısı”nı Serbiyada keçirilən parlament seçkilərində qələbə qazanması münasibətilə təbrik edərək ölkədəki demokratik islahatları dəstəkləməyə hazır olduğunu bəyan ediblər. “Biz qanunun aliliyi, media azadlığı, korrupsiyaya qarşı mübarizə və demokratik institutların möhkəmləndirilməsi sahəsində islahatları dəstəkləməyə, həmçinin Serbiyanın Avropa İttifaqındakı gələcəyi üzərində birgə işləməyə hazırıq”, - deyərək açıqlamada bildirilib. Koştə və Lyayen həmçinin seçici fəallığının rekord həddə çatdığını qeyd edərək Serbiya vətəndaşlarının öz ölkələrinin gələcəyinin müəyyənləşdirilməsində fəal iştirak etdiklərini vurğulayıblar. Avropa Şurasının Baş katibi Alen

hazır olduğunu bildirib: “Serbiyanın “Tələbə siyahısı”nı seçkilərin nəticələri münasibətilə təbrik edirəm. Serbiya vətəndaşları öz demokratik seçimlərini etdilər. Biz keçmiş prezident Aleksandar Vuçiq tərəfindən səsvərmənin nəticələrinin tanınmasını və onun hakimiyyətinin dinc, demokratik yolla ötürülməsinə sadiqliyini alqışlayırıq”. Baş katib vurğulayıb ki, Avropa Şurası insan hüquqları, demokratiya və qanunun aliliyinin möhkəmləndirilməsi üçün ölkənin demokratik yolla seçilmiş rəhbərliyi ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməyə hazırdır: “Sizin əzmkarlığınız, enerjiniz, Avropa prinsiplərinə və Serbiyanın gələcəyinə sadiqliyiniz sizə bu nəticəyə nail olmağa imkan verdi. Siz bizim dəstəyimizə arxalana bilərsiniz”.

Təbriklərə Aİ-nin genişlənmə

Bolqarıstanda prezident seçkilərinin ikinci turu olacaq

Bolqarıstanda isə oktyabrın 25-də prezident seçkiləri keçirilib. Seçkilərin ilkin nəticələrinə əsasən, İliyana Yotova və Andrey Qyurovun rəhbərlik etdiyi namizəd qitələri ikinci turu yüksəlib. Bu barədə ölkənin Mərkəzi Seçki Komissiyası məlumat yayıb. Bildirilib ki, bülletenlərin 99 faizi hesablandıqdan sonra Yotova və vitse-prezidentliyə

namizəd Kiril Valçev 34,69 faiz, Qyurov və Georgi Kandeov isə 31,98 faiz səs toplayıb.

İkinci turun noyabrın 1-də keçirilməsi gözlənilir. Seçkilərdə seçici fəallığı 50 faizdən aşağı olub.

Xatırladaq ki, Bolqarıstan Konstitusiyasına əsasən, prezidentliyə namizədin birinci turda qalib gəlməsi üçün

səslərin yarıdan çoxunu toplaması və səsvərmə hüququ olan seçicilərin yarıdan çoxunun seçkidə iştirak etməsi tələb olunur. Bu şərtlər yerinə yetirilmədikdə, ən çox səs toplaşması iki namizədin iştirakı ilə yeddi gün ərzində ikinci tur keçirilir.

Nardar BAYRAMLI

Braziliyanın 81 yaşlı Prezidenti...

Lula da Silva: Ölkəmiz kiminsə “arxa bağça”sı olmağa razı deyil

Luis İnasio Lula da Silva Braziliyada keçirilən prezident seçkilərinin ikinci turunda qalib gələrək yenidən dövlət başçısı seçilib. Bülletenlərin 99,79 faizinin hesablanmasının nəticələrinə görə, solçu Fəhlə Partiyasının lideri Lula da Silva 51,76 faiz,

onun rəqibi, sağçı müxalifəti təmsil edən senator Flavio Bolsonaru isə 48,24 faiz səs toplayıb. Qalan səslərin nəticələrinin dəyişməsinə kifayət etməyəcəyi bildirilib.

Lula da Silva Braziliyanın müasir tarixində birinci turda rəqibindən geriyə qaldıqdan sonra prezident seçkilərində qalib gəlməyi bacaran ilk siyasətçidir. Onun yeni prezidentlik müddəti 2027-ci il yanvarın 1-də başlayacaq.

Lula da Silva kimdir?

Xatırladaq ki, oktyabrın 4-də keçirilən seçkilərdə namizədlərin heç biri 50 faizdən səs toplaya bilməmişdi. İlk turda senator Flavio Bolsonaru 47,42 faiz, Lula da Silva isə 44,70 faiz səs toplamışdı. Bu səbəbdən də seçkilərin ikinci turu oktyabrın 25-nə təyin olunmuşdu. Birinci turda müxalifətin namizədinin öndə olmasına baxmayaraq, hazırkı prezident ikinci turda önə keçməyi bacarıb. Qeyd edək ki, Lula da Silva Braziliyanın tarixində xüsusi yer tutur. O, 27 oktyabr 1945-ci ildə anadan olub. Şimal-şərqdəki Pernambuku ştatından ölkənin cənub-şərqinə - San-Pauluya köçən, kasıb bir ailədən olan Lula da Silva 10 yaşından yeddi qardaşı və bir bacısı ilə birlikdə atasız böyüyüb. O, rəsmi olaraq 15 yaşından işləyib. Siyasi karyerasına 1970-80-ci illərdə Metal İşçiləri Həmkarlar İttifaqının rəhbəri kimi başlayıb və hərbi diktatura şəraitində kütləvi tətilərin təşkilində iştirak edib. 1980-ci ildə rejimin nisbətən liberallaşmasından istifadə edərək

580 gün həbsdə oldu, amma bəraət aldı

2017-ci ildə isə hakimiyyətin ən yüksək eşelonlarında korrupsiyanın araşdırıldığı xüsusi əməliyyatla bağlı qalmaqal yaşamıb. Bu, Braziliyada və Latın Amerikasında onlarla siyasətçi və biznes liderinin taleyinə təsir edib. Lula bir milyon dollardan çox rüşvət almaqda təqsirli bilinib. Lakin siyasətçi ittihamları qəbul etməyib. Buna baxmayaraq, 2017-ci ilin iyulunda təqsirli bilinərək 12 il 1 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib və ona 19 il dövlət vəzifəsində işləmək qadağan olunub. Siyasətçi dəfələrlə bütün ittihamları rədd edib və cinayət təqibinin siyasi motivli olduğunu bəyan edib. 2018-ci ilin aprelində hökmün təsdiqlənməsi və həbs olunması həmin ilin payızında keçiriləcək prezident seçkilərində iştirak etmək niyyətində olan və sorğulara görə, dövlət başçısı olmaq şansı ən yüksək qiymətləndirilən Lula da Silvanın planlarına son qoyub. O, 580 gün həbsdə olub. 2019-cu ilin noyabrda Ali Məhkəmə prosesin qanuna zidd aparıldığına qərar verib və Lula azadlığa buraxılıb. 2021-ci ilin martında məhkəmə prosessual pozuntuların müəyyən edilməsi ilə əlaqədar Lula da Silvanı bəraət verib və o, dərhal seçki yarışına qoşulub. Həbsdən çıxan gün Lula deyib: “Onlar bir insanı həbsə salmayıblar. Bir ideyanı öldürməyə çalışıblar. Amma ideyanı məhv etmək olmaz”.

landırıb. Çünki o, 85 faizdən yüksək reytinglə vəzifəsinə tərk edən siyasətçi olub.

Daha 4 il...

2022-ci ilin oktyabrında keçirilən prezident seçkilərində iştirak edən Lula da Silva ikinci turda Prezident Jair Bolsonarunu məğlub edərək dövlət başçısı seçildi. Həmin vaxt Luis İnasio Lula da Silva seçkiləri uzadan Jair Bolsonaronun tərəfdarlarının törətdiyi iğtişaşlarla əlaqədar paytaxtda 1 aylıq fəvqəladə vəziyyət elan etmişdi. Ölkəyə rəhbərliyi dövründə o, bir sıra vacib islahatlarla yadda qalıb.

Beləliklə, 81 yaşlı Lula da Silva daha dörd il - 2027-2030-cu illərdə Braziliyaya rəhbərlik etməlidir. O, xalqa müraciətində bəyan edib ki, ölkəsi digər dövlətlərlə bərabər hüquqlu əsasda münasibətlər qurmaq niyyətindədir və ABŞ-dan asılılığa yol verməyəcək: “Ölkəmiz kiminsə “arxa bağça”sı olmağa razı deyil”.

N.BAYRAMLI

BMT-nin 81 ili: dünya təşkilatı müharibələrin qarşısını almaq üçün niyə yaradıldı və bu missiya necə dəyişdi?

Oktyabrın 24-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının yaradılmasının 81-ci ildönümü qeyd olundu. Bu tarix İkinci Dünya müharibəsindən sonra formalaşdırılmış beynəlxalq sistemin əsas sualını yenidən gündəmə gətirdi: dövlətlər arasında müharibələrin qarşısını almaq üçün yaradılan təşkilat böyük güclərin öz aralarında razılığa gələ bilmədiyi bir dövrdə dünya təhlükəsizliyini nə dərəcədə təmin edə bilər?

BMT-nin tarixinə yalnız diplomatik görüşlər, qətnamələr və beynəlxalq konfranslar ardıcılığı kimi baxmaq düzgün olmazdı. Onun tarixi, əslində, dünya siyasətinin əsas ziddiyyətinin tarixidir: dövlətlərin suveren bərabərliyi prinsipini qorumaqla yanaşı, beynəlxalq sülhü pozan dövlətlərə qarşı kollektiv tədbirlər görmək necə mümkün ola bilər? 1945-ci ildə San-Fransiskoda yaradılmış sistem bu suala hüquqi cavab verməyə çalışırdı. Lakin həmin sistemin işləməsi üçün yalnız beynəlxalq hüquq normaları yox, onların həyata keçirəlməsinə icbarındıran olan dövlətlərin siyasi iradəsi də tələb olunurdu.

Bu ziddiyyət 2026-cı ildə xüsusilə aktualdır. BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri - ABŞ, Rusiya, Çin, Fransa və Böyük Britaniya beynəlxalq təhlükəsizlik üzrə ən mühüm qərarların qəbulunda xüsusi səlahiyyətlərə malikdir. Eyni zamanda, onların öz aralarındakı strateji rəqabət təşkilatın böhranlara cavab vermək imkanlarını məhdudlaşdırır. BMT-nin 81-ci ildönümünü əhəmiyyətli edən də məhz budur: təşkilatın fəaliyyətini qiymətləndirmək üçün yalnız onun hansı qərarları qəbul etdiyinə deyil, hansı hallarda qərar qəbul edə bilmədiyinə də baxmaq lazımdır. BMT-nin özünün 80 illik yubiley materiallarında da beynəlxalq əməkdaşlığın yenilənməsi və təşkilatın dəyişən dünyaya uyğunlaşdırılması əsas məsələlər kimi göstərilmişdi.

Millətlər Liqasından BMT-yə: birinci böyük dərs

BMT-nin yaranmasını anlamaq üçün onun sələfi olan Millətlər Liqasının təcrübəsinə qayıtmaq lazımdır. Birinci Dünya müharibəsindən sonra dövlətlər belə bir nəticəyə gəlmişdi ki, beynəlxalq sülh yalnız ayrı-ayrı ölkələrin hərbi gücüylə qoruna bilməz, münafişlərin qarşısını almaq üçün kollektiv təhlükəsizlik mexanizmi lazımdır. 1919-cu ildə yaradılan Millətlər Liqası bu ideyanın ilk böyük beynəlxalq təcrübəsi oldu. Lakin təşkilatın quruluşuyla beynəlxalq siyasətin reallıqları arasında ciddi uyunsuzluq vardı. Birləşmiş Ştatlar prezidenti Vudro Vilson Liqanın yaradılmasını dəstəkləşə də, ABŞ-ün təşkilata üzv olması. Böyük dövlətlərin dəyişən maraqları, iqtisadi böhranlar, Yaponiyanın 1931-ci ildə Mancuriyaya müdaxiləsi, İtaliyanın 1935-ci ildə Efiopiyaya hücumu və nəhayət, Almaniyanın təcavüzkar siyasəti kollektiv təhlükəsizlik ideyasının imkanlarını üzə çıxardı. Liqa müharibələrin qarşısını almaq üçün siyasi iradə və təsirli icra mexanizmləri formalaşdırı bilmədi. İkinci Dünya müharibəsi bu sistemin iflasını təsdiqlədi. Lakin dövlətlər Millətlər Liqasının uğursuzluğundan beynəlxalq təşkilat ideyasından imtina etmək kimi bir nəticə çıxarmadı, əksinə, yeni təşkilatın daha real güc balansında qurulmasına qərar verdi. BMT-nin əsas fərqlərindən biri də bu oldu: böyük dövlətlərə Təhlükəsizlik Şurasında daimi üzlük və veto hüququ verildi. Bu, bir tərəfdən onların yeni sistemə qoşulmasını təmin etmək üçün siyasi kompromis idi, digər tərəfdən isə gələcəkdə təşkilatın fəaliyyətini məhdudlaşdırı biləcək struktur ziddiyyətinin əsasını qoydu.

BMT-nin rəsmi tarixi materialları təşkilatın yaradılmasına hazırlığın 1941-ci il Atlantik Xartiyasına qədər uzandığını, 1944-cü ildə Dumbarton-Oks danışıqlarında institusional təkliflərin hazırlandığını və 1945-ci ildə San-Fransisko konfransında Nizamnamənin işləni b hazırlandığını göstərir. Nizamnamə 26 iyun 1945-ci ildə imzalandı, 24 oktyabrda isə tələb olunan ratifikasiya şərtləri yerinə yetiriləndən sonra qüvvəyə mindi. Həmin gün BMT-nin rəsmi yaranma tarixi kimi qəbul olunur.

Bu xronologiyada diqqətcəkən məqam ondan ibarətdir ki, BMT idealist sülh çağırışının məhsulu olmaqla yanaşı, böyük dövlətlər arasında əldə edilmiş siyasi razılaşmanın da nəticəsiydi. Təşkilatın yaradıcıları başa düşürdülər ki, ABŞ və Sovet İttifaqı kimi güclərin iştirakı olmadan kollektiv təhlükəsizlik sistemi işlək olmayacaqdı. Buna görə də veto mexanizmi qəbul edildi. Bu kompromis BMT-nin yaşamasına kömək elədi, amma sonrakı onilliklərdə onun ən çox tənqid olunan xüsusiyyətlərindən birinə çevrildi.

“Soyuq müharibə”: dünya təşkilatı iki düşərgənin arasında

BMT yaranandan əf sonra ABŞ və Sovet İttifaqı arasındakı rəqabət beynəlxalq münasibətlərin əsas müəyyənedici faktoruna çevrildi. Təşkilat universal əməkdaşlıq üçün nəzərdə tutulsa da, Təhlükəsizlik Şurasında daimi üzvlərin qarşılıqlı bir sıra böhranlarda qərar qəbulunu çətinləşdirirdi. Veto hüququnun məqsədi böyük dövlətləri sistemin daxilində saxlamaq idi, lakin he-

min hüquq bəzən məhz bu dövlətlərin iştirak etdiyi münafişlərdə kollektiv tədbirlərin qarşısını alırdı. Bununla belə, BMT-ni yalnız uğursuzluqlar prizmasından qiymətləndirmək də tarixi reallığı təhrif edərdi. Koreya müharibəsi, dekolonizasiya prosesi, humanitar yardım, qaçqınların müdafiəsi, səhiyyə və təhsil sahələrində beynəlxalq əməkdaşlıq təşkilatın fəaliyyətinin müxtəlif istiqamətlərini formalaşdırdı. BMT-nin ixtisaslaşmış qurumları və proqramları milyonlarla insanın həyatına birbaşa təsir göstərdi. Sülhməramlı əməliyyatlar isə bəzi münafişlərdə atəşkəsin qorunmasına, tərəflər arasında əlaqələrin saxlanmasına və siyasi razılaşmalar üçün şərait yaradılmasına kömək etdi. 1950-ci illərdən başlayaraq dekolonizasiya BMT-nin tarixi rolunu dəyişdirən əsas proseslərdən birinə çevrildi. Asiya və Afrikada yeni müstəqil dövlətlər meydana çıxdıqca təşkilatın üzvlüyü genişləndi, beynəlxalq gündəlikdə siyasi müstəqillik, irqçiliklə mübarizə, iqtisadi inkişaf və suveren bərabərlik məsələləri daha böyük yer tutdu. 1945-ci ildə 51 ilkin üzv dövlətlə formalaşan təşkilat bu gün 193 üzv dövləti bir araya gətirir. Bu genişlənmə BMT-yə qlobal legitimlik qazandırdı, eyni zamanda üzvlərin siyasi maraqlarının və inkişaf səviyyələrinin müxtəlifliyini artırdı.

BMT-nin beynəlxalq münasibətlərə ən mühüm töhfələrindən biri də müstəqillik və suverenlik məsələlərinin beynəlxalq hüququn mərkəzi prinsiplərinə çevrilməsində oynadığı rol oldu. Bu, müstəmləkə idarəçiliyindən çıxan dövlətlər üçün xüsusilə əhəmiyyətli idi. Onlar beynəlxalq təşkilatda öz mövqelərini ifadə etmək, siyasi legitimlik qazanmaq və inkişaf məsələlərini dünya gündəliyinə çıxarmaq imkanını qazandırlar.

Lakin üzvlərin sayının artması təşkilatın avtomatik olaraq daha təsirli olması demək deyildi. BMT bütün dövlətlərə çıxış imkanı versə də, onların iqtisadi və hərbi gücü bərabər deyil. Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri isə xüsusi hüquqi statusunu qoruyub saxlayırlar. Beləliklə, BMT daxilində suveren bərabərlik prinsipi ilə gücün qeyri-bərabər bölgüsü arasında davamlı gərginlik yaranı.

1990-cı illərin sınağı: yeni dünya nizamı niyə gözləntiləri doğrultmadı?

“Soyuq müharibə”nin başa çatması BMT üçün yeni imkanlar yaradırdı. ABŞ və Sovet İttifaqı arasındakı qarşılıqlı zəifləməsi Təhlükəsizlik Şurasında razılaşmalar əldə etməyi müəyyən hallarda asanlaşdırdı. Bir çox müşahidəçi beynəlxalq təşkilatların, beynəlxalq hüququn və kollektiv təhlükəsizliyin daha güclü rol oynayacağı yeni dünya nizamının formalaşacağını gözləyirdi. Lakin 1990-cı illərin hadisələri bu gözləntilərin həddindən artıq nişbini olduğunu göstərdi. Ruandada 1994-cü ildə baş vermiş soyqırımı beynəlxalq ictimaiyyətin kütləvi qətlərin qarşısını almaq imkanları və siyasi iradəsi barədə ağır suallar yaradırdı. Bosniya müharibəsi və Srebrenitsa qətləmi da beynəlxalq müdafiə mexanizmlərinin ciddi məhdudiyyətlərini nümayiş etdirdi. Bu hadisələr göstərdi ki, lazımi məlumat, resurs və siyasi dəstək olmayanda sülhməramlıların mövcudluğu və beynəlxalq qətnamələrin qəbul edilməsi müliki əhalinin təhlükəsizliyinə təminat vermir. Burada məsələ yalnız BMT katibliyinin və ya sülhməramlı qüvvələrin fəaliyyətindəki çatışmazlıqlar deyildi, əsas problem üzv dövlətlərin hansı risklərə görə məsuliyyət götürməyə hazır olmasıyla bağlıydı. Təşkilatın silahlı qüvvələri yoxdur ki, onları istənilən böhrana müstəqil şəkildə göndərsin, sülhməramlı əməliyyatlar üzv dövlətlərin verdiyi şəxsi heyətə, maliyyəyə, texnikaya və siyasi razılığa əsaslanır. Bu səbəbdən BMT-nin real imkanları dövlətlərin kollektiv qərarlarından asılıdır.

1990-cı illərin təcrübəsi beynəlxalq cinayət ədalətinin inkişafına da təkan verdi. Keçmiş Yuqoslaviya üzrə Beynəlxalq Cinayət Tribunalı 1993-cü ildə, Ruanda üzrə Beynəlxalq Cinayət Tribunalı isə 1994-cü ildə yaradıldı. Bu tribunallar fərdlərin, o cümlədən yüksək vəzifəli şəxslərin beynəlxalq cinayətlərə görə məsuliyyət daşıya biləcəyini təsdiqləyən hüquqi təcrübənin formalaşmasına kömək etdi. Daha sonra 1998-ci ildə Roma Statutunun qəbul edilməsi və Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin 2002-ci ildə fəaliyyətə başlaması beynəlxalq cinayət hüququnun institusional inkişafında mühüm mərhələlər oldu. Beləliklə, BMT-nin fəaliyyəti təkcə münafişlərin qarşısını almaq cəhdlərindən ibarət deyil; təşkilat həm də beynəlxalq hüquqi normaları, hesabatlılıq mexanizmlərinin və dövlətlərarası əməkdaşlığın inkişaf etdiyi əsas platforma-

lardan biridir. Ancaq hüquqi normaların mövcudluğu ilə onların bütün hallarda bərabər və effektiv tətbiqi arasında fərq qalır.

XXI əsr: beynəlxalq hüquqla güc siyasəti arasında

2003-cü ildə İraqa hərbi müdaxilə BMT-nin legitimliyi və Təhlükəsizlik Şurasının rolu barədə mübahisələri yenidən kəskinləşdirdi. Sonrakı illərdə Suriya müharibəsi, Liviyadakı böhran, Ukraynaya qarşı Rusiyanın genişmiqyaslı müharibəsi və digər münafişlər beynəlxalq təhlükəsizlik sisteminin imkanlarını təkrar-təkrar sınağa çəkdi. Hər bir hadisənin hüquqi və siyasi konteksti fərqli olsa da, ortaq sual dəyişməz qaldı: Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərindən biri münafişlərin tərəfi olanda və ya onun maraqlarıyla ziddiyyət yarananda kollektiv təhlükəsizlik mexanizmi necə işləyər bilər? BMT Nizamnaməsinin 2-ci maddəsi dövlətlərin beynəlxalq münasibətlərində güc tətbiqindən və güc tətbiqiylə hədələməkdən çəkinməsinə tələb edir. Nizamnamədə dövlətlərin suveren bə-

rabərliyi prinsipi də təsbit olunub. Bu normalar beynəlxalq hüququn əsas sütunlarındandır. Lakin beynəlxalq hüququn işləməsi üçün təkcə normanın mövcudluğu kifayət deyil, onun pozulmasına cavab verəcək siyasi iradə, institusional mexanizmlər və üzv dövlətlərin əməkdaşlığı da vacibdir.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə analitik mərkəzlər BMT-nin hazırkı böhranını məhz bu kontekstdə araşdırır. Beynəlxalq Münasibətlər üzrə Şurasının 2025-ci ildə dərc etdiyi “The United Nations at Eighty: Reform for a New Geopolitical Era” adlı kollektiv təhlildə müxtəlif ölkələrdən olan ekspertlər təşkilatın yeni geosiyasi rəqabət dövrünə uyğunlaşması olduğunu vurğulayırlar. Məqalədə idarəetmənin səmərəliliyi, hesabatlılıq, təkrarlanan funksiyaların azaldılması və Qlobal Cənub ölkələrinin qərarvermədə daha güclü təmsil olunması kimi istiqamətlər müzakirə olunur. Bu yanaşma BMT-nin problemini yalnız maliyyə və bürokratiya məsələsinə endirmir, təşkilatın legitimliyinin üzv dövlətlərin onu nə dərəcədə ədalətli və təmsilçi hesab etməsindən də asılı olduğunu göstərir. Chatham House-un ABŞ və Şimali Amerika proqramının direktoru Laurel Rapp da 2025-ci ildə BMT-nin 80 illiyi ərəfəsində yazdığı təhlildə ABŞ ilə təşkilat arasındakı münasibətlərin qeyri-müəyyənliyinə diqqət çəkirdi. Onun qiymətləndirməsinə görə, BMT sisteminin gələcəyi təkcə təşkilatın özünü islah etmək qabiliyyətindən yox, əsas üzv dövlətlərin beynəlxalq əməkdaşlığa nə qədər siyasi dəstək verməsindən də asılıdır. Bu, mühüm məqamdır. BMT-nin islahatı onun öz daxilində aparılan inzibati dəyişikliklərlə məhdudlaşa bilməz. Böyük dövlətlərin təşkilatla münasibətləri də həmin islahatın nəticəsinə təsir edir.

2026-cı ilin mayında yayımlanan BMT80 təşəbbüsünün irəliləyiş hesabatında da islahatların zəruriliyi konkret göstəricilərlə əsaslandırılır. Hesabatda 2023-2024-cü illər arasında münafişlərlə əlaqəli ölüm hallarının 40 faiz artdığı və 2025-ci ildə inkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatların dördə birinin hələ də 2019-cu ildəkindən daha yoxsul olduğu qeyd olunur. Bu rəqəmlər bütün böhranların səbəbini BMT-nin fəaliyyəti ilə əlaqələndirməyə əsas vermir, lakin bunu da göstərir ki, beynəlxalq təşkilatın işlədiyi təhlükəsizlik və inkişaf mühiti getdikcə daha mürəkkəbləşir.

2026-cı ilin əsas sınağı: BMT-yə kim rəhbərlik edəcək?

BMT-nin 81-ci ildönümü yalnız tarixi hesabat dövrüylə üst-üstə düşmür. Təşkilatın gələcək rəhbərliyinin müəyyənəndirilməsi prosesi də hazırda beynəlxalq gündəmin mühüm məsələlərindəndir. Baş katib Antonio Quterreşin ikinci müddəti 2026-cı il dekabrın 31-də başa çatır. Yeni baş katib seçilməsi isə BMT sisteminin gələcək istiqaməti, islahatların məzmunu və böyük dövlətlərlə münasibətləri baxımından əhəmiyyət daşıyır. “Associated Press”-in 16 oktyabr 2026-cı il tarixli məlumatına görə, Təhlükəsizlik Şurasında keçirilən qeyri-rəsmi səsvermədə yeddi namizəddən heç biri

beş daimi üzvün hamısının dəstəyini qazana bilməyib. Kosta-Rikanın keçmiş vitse-prezidenti və BMT-nin ticarət üzrə rəhbəri Rebeka Qrinspan, Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin rəhbəri Rafael Qrossi və Qayana nümayəndəsi Kerolayn Rodriqes-Birkett əsas namizədlər arasında göstərilir. Səsvermə nəticələri prosesin hələ yekunlaşmadığını və daimi üzvlərin mövqelərini namizədlərin taleyində həlledici rol oynadığını göstərir.

Bu seçim BMT-nin struktur ziddiyyətini bir daha nümayiş etdirir. Baş katib beynəlxalq ictimaiyyətin maraqlarını ifadə etməli, dövlətlər arasında vasitəçilik aparmalı və təşkilatın müstəqilliyini qorumağa çalışmalıdır. Lakin onun seçilməsi Təhlükəsizlik Şurasının tövsiyəsi və Baş Assambleyanın qərarıyla həyata keçirilir. Beləliklə, gələcək baş katib həm geniş beynəlxalq legitimliyə malik, həm də veto hüququ olan dövlətlərin qəbul edə biləcəyi namizəd olmalıdır. Bu, siyasi baxımdan çətin tarazlıqdır. BMT tarixində ilk qadın baş katibin seçilməsi ehtimalı da müzakirə olunur. Lakin gender təmsilçiliyi və regional rotasiya ilə bağlı gözləntilər namizədin diplomatik bacarıq, müstəqillik, böhran idarəçiliyi və beynəlxalq hüquqa sadiqlik kimi əsas keyfiyyətlərini əvəz etməməlidir. Əsas meyar təşkilatın çətin beynəlxalq şəraitdə fəaliyyət qabiliyyətini gücləndirmək olmalıdır.

Yeni baş katibin qarşısında duran vəzifələr təkcə müharibələrə münasibət bildirməkdən ibarət olmayacaq. BMT-nin bürokratik səmərəliliyinin artırılması, maliyyə dayanıqlığının qorunması, humanitar yardımların koordinasiyası, iqlim dəyişikliyi, rəqəmsal texnologiyalar və süni intellektin idarə olunması kimi sahələr də onun gündəliyində yer alacaq. Lakin bütün bu məsələlərin həlli yenə eyni fundamental şərtə bağlıdır: üzv dövlətlər ortaq maraqlar naminə əməkdaşlıq etməyə hazır olmalıdır.

BMT-ni islah etmək mümkündürmü?

BMT ilə bağlı müzakirələrdə Təhlükəsizlik Şurasının genişləndirilməsi, daimi üzvlərin tərkibinin dəyişdirilməsi, veto hüququnun məhdudlaşdırılması və Baş Assambleyanın rolunun gücləndirilməsi kimi təkliflər uzun müddətdən bəri mövcuddur. Bu təkliflərin hər biri müəyyən problemlərə cavab verməyə çalışır. Məsələn, Afrika və Latın Amerikası kimi regionların Təhlükəsizlik Şurasında daimi təmsilçiliyinin olmaması beynəlxalq qərarvermədə təmsilçilik məsələsinə gündəmə gətirir. Lakin Nizamnaməyə dəyişiklik etmək üçün mürəkkəb hüquqi prosedurlar tələb olunur və daimi üzvlərin ratifikasiyası vacibdir. Bu isə islahatların siyasi baxımdan çətinliyini göstərir. Veto hüququnun tam ləğvi də sadə həll yolu deyil. Belə bir dəyişiklik böyük dövlətlərin təşkilatda iştirakını və onun qərarlarını qəbul etməsinə çətinləşdirə bilər. Digər tərəfdən, veto mexanizmi olduğu kimi qalanda Təhlükəsizlik Şurasının ən ciddi böhranlarda fəaliyyətsiz qalma riski də davam edir. Buna görə islahat məsələsi yalnız hüquqi səlahiyyətlərin dəyişdirilməsiylə yox, böyük dövlətlər arasında etimadın və siyasi məsuliyyətin artırılmasıyla da bağlıdır. BMT80 təşəbbüsünün əhəmiyyəti də bu kontekstdə qiymətləndirilməlidir. Təşkilatın inzibati səmərəliliyini artırmaq, təkrarlanan funksiyaları azaltmaq və resurslardan daha düzgün istifadə etmək vacibdir. Lakin idarəetmənin təkmilləşdirilməsi Təhlükəsizlik Şurasının siyasi ziddiyyətlərini özünə aradan qaldırmayacaq. Bürokratik islahat təşkilatın işini yaxşılaşdırı bilər, amma dövlətlər arasında fundamental fikir ayrılıqlarını həll edə bilməz.

BMT-nin gələcəyi, deməli, iki səviyyədə müəyyənəncək: birincisi, təşkilatın özünü nə qədər səmərəli və hesabətli edə bilsə, ikincisi, üzv dövlətlərin beynəlxalq hüquq və kollektiv təhlükəsizlik prinsiplərinə nə dərəcədə əməl etməsi. Bu iki istiqamətdən biri olmadan digərinin nəticələri məhdud qalacaq.

Azərbaycan və BMT: suverenlik, beynəlxalq hüquq və çoxtərəfli diplomatiya

Azərbaycan üçün BMT-nin tarixi və fəaliyyəti öz əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan 1992-ci il mart ayının 2-də təşkilata üzv qəbul olundu. Müstəqilliyinin ilk illərində BMT-yə üzvlük ölkənin beynəlxalq hüququn subyekti kimi tanınmasının, suverenliyinin möhkəmləndirilməsinin və xarici siyasətinin çoxtərəfli platformalarda həyata keçirilməsinin mühüm mərhələsi idi. Azərbaycanın BMT ilə münasibətlərinin əsas istiqamətlərindən biri orazi bütövlüyü,

suverenlik və münafişlərin beynəlxalq hüquq çərçivəsində həlli məsələləri olub. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələr Qarabağ münafişəsi dövrünün mühüm beynəlxalq sənədləri sırasındadır. Bu qətnamələr münafişənin müxtəlif mərhələlərinə və hərbi əməliyyatlarla bağlı vəziyyətə münasibət bildirirdi. Onların tarixi əhəmiyyəti yalnız qəbul edildikləri dövrə məhdudlaşmır, onlar beynəlxalq təşkilatların münafişələrə dair hüquqi mövqeyinin və həmin mövqələrin icrasıyla bağlı problemlərin öyrənilməsi üçün də mühüm materialdır. Bununla yanaşı, BMT qətnamələrinin qəbul edilməsiylə onların tam icrası arasında fərq olduğunu da nəzərə almaq lazımdır. Bu fərq təkcə Azərbaycanla bağlı məsələyə aid deyil, beynəlxalq təhlükəsizlik sisteminin ümumi problemidir. Təşkilatın qərarlarının real nəticə verməsi üçün üzv dövlətlərin əməkdaşlığı, diplomatik təzyiq, icra mexanizmləri və siyasi iradə tələb olunur. Bu səbəbdən BMT-nin tarixi Azərbaycan üçün həm beynəlxalq hüquqi legitimliyin əhəmiyyətini, həm də beynəlxalq qərarların icrasının mürəkkəbliyini göstərən təcrübədir.

Bu gün Azərbaycan çoxtərəfli diplomatiyası üçün də əsas məsələ beynəlxalq hüququn prinsiplərinin ardıcıl tətbiqi, dövlətlərin suveren bərabərliyinə hörmət və regional problemlərin siyasi-diplomatik yollarla həlli üçün platformaların qorunmasıdır. BMT-nin səmərəliliyinə dair qlobal müzakirələrdə kiçik və orta dövlətlərin maraqları da nəzərə alınmalıdır. Çünki qaydalara əsaslanan beynəlxalq sistem ən çox o dövlətlər üçün əhəmiyyətlidir ki, onların beynəlxalq münasibətlərdə öz mövqelərini qorumaqdan ötrü böyük güclərlə müqayisəyə gələ biləcək hərbi və iqtisadi imkanları yoxdur.

81 illik təcrübənin əsas nəticəsi

BMT 1945-ci ildə bir məqsədlə yaradılmışdı: gələcək nəsilləri müharibə fəlakətindən qorumaq. Bu məqsəd bu gün də aktuallığını saxlayır. Lakin təşkilatın 81 illik tarixi göstərir ki, beynəlxalq sülh yalnız müqavilələr, qətnamələr və diplomatik bəyanatlarla təmin olunmur. Sülh üçün dövlətlərin öhdəliklərə əməl etməsi, beynəlxalq hüququn seçici tətbiq edilməməsi, münafişlərin qarşısının alınması üçün vaxtında tədbirlər görülməsi və böyük dövlətlərin ortaq məsuliyyəti qəbullanması lazımdır. BMT-ni bütün problemləri çözmə bilmədiyinə görə tənqid etmək mümkündür, lakin alternativ sual da verilməlidir: belə universal təşkilat olmasaydı, dövlətlərarası dialoq, humanitar əməkdaşlıq, beynəlxalq hüquqi normaların formalaşması və qlobal problemlərin müzakirəsi hansı platformada həyata keçirilirdi?

BMT məhkəmə təşkilat deyil, amma dövlətlərin demək olar ki, hamısının iştirak etdiyi, beynəlxalq legitimlik iddialarının müzakirə olunduğu və ortaq problemlərin gündəliyə çıxarıldığı ən geniş qlobal platformadır. 2026-cı il oktyabr ayının 24-ü bu səbəbdən sadəcə ildönümü tarixi deyil, bu gün BMT-nin hansı məqsədlə yaradıldığını, hansı uğurlara nail olduğunu və hansı struktur məhdudiyyətlərlə üzləşdiyini yenidən qiymətləndirmək üçün fürsətdir. Təşkilatın gələcəyi yalnız yeni baş katibin kim olacağından asılı deyil. Əsas məsələ dövlətlərin beynəlxalq hüququ siyasi maraqların əlverişli olduğu hallarda yox, çətin və ziddiyyətli vəziyyətlərdə də qəbul edib-etməməsidir.

BMT-nin 81 illik tarixi bir həqiqəti ortaya qoyur: beynəlxalq təşkilatlar dövlətlərin siyasi iradəsinə əvəz edə bilməz, lakin həmin iradənin hüquqi çərçivədə ifadə olunması üçün zəruri mexanizmlər yada bilər. Dünya müharibələrin qarşısını almaq istəyirsə, BMT-ni sadəcə tənqid və ya müdafiə etməklə kifayətlənməməlidir; onun qaydalarının işləməsi, institutlarının səmərəliliyi və üzv dövlətlərin məsuliyyəti üçün real siyasi iradə formalaşdırılmalıdır. Təşkilatın gələcəyini müəyyənəndirəcək əsas sual da budur: dünya dövlətləri BMT-ni yalnız öz maraqlarını müdafiə etmək üçün tribunağa çevirmək istəyir, yoxsa təşkilatı həqiqətən ortaq təhlükəsizlik sistemi kimi yaratmağa hazırdır?

Karamat Qanbarov, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının şöbə müdiri, beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM - 0125984955, 0552004544
“Azərmatbuatyayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835

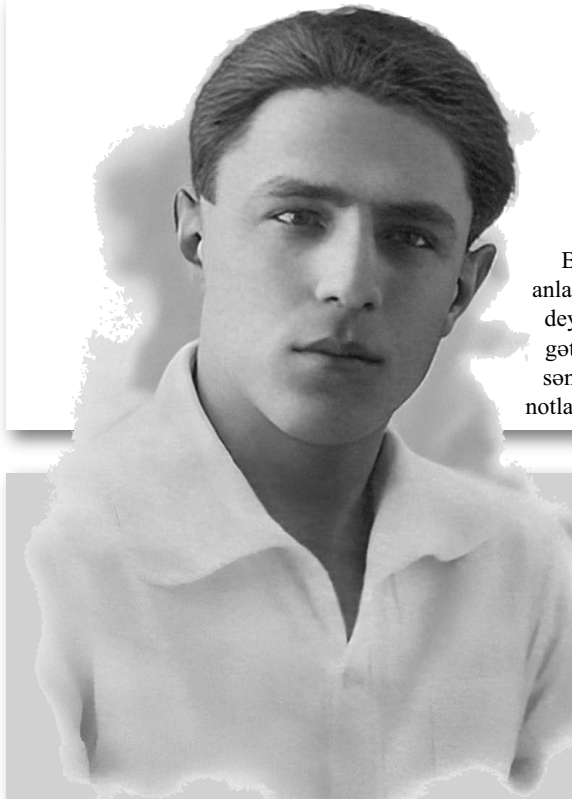
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Spark Press” MMC - 0503548555
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

1 illik abunə - 158,40 AZN
6 aylıq abunə - 79,20 AZN

23 ilə sığan musiqi dünyası

Asəf Zeynallı Azərbaycan romansına yeni ifadə gətirən bəstəkar idi...

Bəzən bir bəstəkarın yaradıcılığını anlamaq üçün onun əsərlərinin sayına deyil, musiqiyə hansı yeni düşüncə gətirdiyinə baxmaq lazımdır. Çünki sənətdə əsas məsələ yalnız yazılan notlar, yaradılan melodiyalar deyil, hə-

min notların arxasında dayanan dünyagörüşü, duyğu və axtarışdır. Azərbaycan musiqisində elə bir dövr olub ki, milli bəstəkarlıq düşüncəsi yeni ifadə yolları axtarıb, xalq musiqisinin zənginliyi ilə professional bəstəkarlıq ənənələri arasında körpü

qurulub. Asəf Zeynallı bu axtarışların önündə dayanan sənətkarlardan idi. O, cəmi 23 illik ömrünə sığdırdığı yaradıcılıqla Azərbaycan musiqisinin gələcək inkişaf istiqamətlərinə təsir göstərdi. Oktyabrın 27-si Asəf Zeynallının dün-

yasını dəyişdiyi gündür. Bu tarix musiqi tariximizin erkən itkilərindən birini xatırlatmaqla yanaşı, gənc yaşında sənətə yeni nəfəs gətirmiş bir bəstəkarın yaradıcılığına yenidən nəzər salmaq üçün də fürsətdir.

Musiqiyə fərqli baxışın başlanğıcı

Asəf Zeynalabdin oğlu Zeynallı 1909-cu il aprelin 5-də Dərbənddə anadan olub. Uşaqlıqdan musiqiyə maraq göstərən gənc sonradan Bakıda təhsilini davam etdirərək özünü peşəkar sənətkar kimi yetişdirmək yolunu seçib. Bakı Musiqi Texnikumunda müxtəlif alətlər üzrə təhsil alması onun mu-

siqi duyumunun formalaşmasına, ifaçılıq və nəzəri biliklərinin zənginləşməsinə şərait yaradıb. Daha sonra Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında bəstəkarlıq üzrə oxuması isə yaradıcılığında yeni mərhələnin başlanğıcı olub.

Onun sənət yolunda Üzeyir Hacıbəylinin xüsusi yeri vardı. Dahi bəstəkardan xalq musiqisinin əsaslarını öyrənən Asəf Zeynallı milli musiqi irsini sadəcə qorunmalı ənənə kimi qəbul etmirdi. Bu irsin yeni musiqi formalarında ifadə olunması, onun imkanlarının genişləndirilməsi bəstəkarın yaradıcılıq axtarışlarının mühüm istiqamətlərindən idi.

Zeynallının fərqləndirici cəhəti də məhz burada üzə çıxırdı: o, milli musiqinin köklərindən uzaqlaşmadan müasir bəstəkarlıq təfəkkürünə doğru irəliləyirdi.

Uşaqların musiqi dünyasına açılan qapı

Bəstəkarın yaradıcılığında diqqətləyiq istiqamətlərdən biri də uşaq musiqisidir. “Uşaq süitəsi” silsiləsi onun musiqinin müxtəlif yaş qrupları üçün ölçətan və ma-

raqlı olması məsələsinə də diqqət yetirdiyini göstərir.

Uşaq musiqisi bəstələmək zahirən sadə görünə bilər. Halbuki bu sahədə əsərin

Asəf Zeynallının adı Azərbaycan musiqi tarixində milli romans janrının təşəkkülü ilə sıx bağlıdır. Onun yaradıcılığına qədər də mahını və vokal musiqisi mövcud idi. Lakin bəstəkar insanın fərdi hisslərini, daxili narahatlığını, düşüncələrini və Vətənə münasibətini daha fərqli musiqi dili ilə ifadə etməyə çalışırdı. Romans onun üçün yalnız sözə melodiya əlavə etmək deyildi; bu janr insanın mənəvi dünyasını musiqi vasitəsilə açmaq imkanı idi.

“Ölkəm”, “Sual”, “Seyran”, “Çadra” və “Sərhəddi” əsərləri bəstəkarın yaradıcılığının mühüm nümunələrindəndir. Bu

həm anlaşıqlı, həm də bəddi baxımdan dolğun olması vacibdir. Melodiyanın yadda qalması ilə yanaşı, musiqi uşağın eşitmə qabiliyyətini, ritm duyumunu və estetik zövqünü də inkişaf etdirməlidir. Zeynallının bu sahədəki fəaliyyəti Azərbaycan musiqisində uşaq repertuarının formalaşmasına töhfə verdi.

Bu istiqamət onun yaradıcılıq dünyasının genişliyini də üzə çıxarır. Eyni bəstəkar bir tərəfdən insanın mürekkəb hisslərini romanslarda ifadə edir, digər tərəfdən uşaqlar üçün musiqi yazaraq sənətin təməlini daha erkən yaşlardan qurmağa çalışırdı.

Romans janrında yeni nəfəs...

əsərlərin hər birində fərqli ovqat, fərqli ifadə tərzii duyulur. Birində Vətənə bağlılıq və daxili suallar, başqa birində isə ictimai məzmun ön plana keçir.

Xüsusilə, “Ölkəm” romansı Azərbaycan musiqi mədəniyyətində özünəməxsus yer tutur. Əsərin təsir gücü təkcə Vətən mövzusunda irəlilə gəlmir. Burada doğma

Asəf Zeynallının fəaliyyəti bəstəkarlıqla məhdudlaşmırdı. O, teatr sahəsində

saydı, nələr edə bilərdi” düşüncəsi ilə ölçmək düzgün olmazdı. Onun musiqi tarixindəki yeri artıq yaratdığı əsərlərlə, açdığı yaradıcılıq istiqamətləri ilə və yetişməsin-

yurda münasibət şəxsi duyğudan daha geniş mənəvi mənə qazanır. Vətən anlayışı musiqidə coğrafi məkan olmaqdən çıxaraq insanın bağlı olduğu dəyərlərlə, xatirələrlə və mənəvi kimliyi ilə əlaqələndir.

Zeynallının romanslarında diqqət çəkən başqa bir xüsusiyyət də emosional ifadənin musiqi quruluşu ilə uzlaşdırılmasıdır. O, hissləri yalnız güclü melodiyalarla deyil, musiqinin inkişafı, ritm və ifadə vasitələri ilə də çatdırmağa çalışırdı. Bu yanaşma Azərbaycan vokal musiqisinin sonrakı inkişafı üçün əhəmiyyətli təcrübə yaratdı.

Teatr səhnəsində musiqinin dili

də çalışır, səhnə əsərlərinə musiqi bəstələyirdi. Cəfər Cabbarrının “Sevil” pyesi də onun musiqi ilə əlaqələndirilən teatr işləri sırasında yer alır.

Teatr musiqisi bəstəkardan yalnız gözəl melodiya yaratmağı deyil, səhnədə baş verən hadisələrin emosional məntiqini duyurmağı tələb edir. Musiqi obrazların xarakterini dərinləşdirməli, hadisələrin gərginliyini artırmaqlı, tamaşaının ümumi ovqatını tamamlamalıdır. Zeynallının bu sahədəki işi onun musiqini müxtəlif sənət növləri ilə əlaqələndirmək bacarığını göstərir.

də iştirak etdiyi sənətkarlarla müəyyənləşib.

Yeganə BAYRAMOVA

Nikahlar azalır, boşanmalar çoxalır...

Ailə münasibətlərində nələr baş verir?

Bir zamanlar ailə qurmaq həyatın ən vacib mərhələlərindən biri, boşanmaq isə son çıxış yolu hesab olunurdu. İndi isə cəmiyyətdə ailəyə münasibət təəssüf ki, dəyişib. Nikaha daxil olanların sayı azalır, bo-

şanma statistikası isə ailə münasibətlərinin nə qədər həssas hala gəldiyini göstərir. Ailə münasibətlərində baş verən dəyişikliklər statistik rəqəmlərdə də özünü göstərir. Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) məlu-

matına görə, cari ilin ilk səkkiz ayında ölkədə Ədliyyə Nazirliyinin rayon qeydiyyat şöbələri tərəfindən 26 min 485 nikah və 13 min 278 boşanma halı qeydə alınıb. Ötən ilin eyni dövründə isə nikahların sayı 31 min 403, boşanmaların sayı 13 min 869 olub.

Rəqəmlərə əsasən, bu ilin ilk səkkiz

Boşanmaya səbəb olan amillər və çıxış yolları

ayında hər 100 qeydə alınmış nikaha təxminən 50 boşanma halı düşüb. Ötən ilin eyni dövründə bu göstərici təxminən 44 olub. Başqa sözlə, boşanmaların nikahların sayına nisbəti bir il ərzində nəzərəcərpacaq dərəcədə yüksəlib.

Bəs, Azərbaycan ailəsini sarsıdan nədir? Maddi çətinliklər, dəyişən düşüncə tərzii, yoxsa bir-birini anlamaq bacarığının itməsi?

Ailələri dağıdan əsas səbəb nədir?

Boşanmaların səbəblərini yalnız bir amillə izah etmək mümkün deyil. Hər ailənin öz hekayəsi, münasibətlərin pozulmasına gətirib çıxaran fərqli səbəbləri var. Bununla belə, bugünkü ailələrdə bir sıra problemlər daha çox diqqət çəkir.

Zorakılıq və etimadın itirilməsi

Bəzi ailələrdə mübahisələr sadəcə fikir ayrılığı ilə məhdudlaşır. Təhqir, alçaltma, psixoloji təzyiq, fiziki zorakılıq və davamlı nəzarət münasibətləri ciddi şəkildə zədələyə bilər. Etimad bir dəfə sarsıldıqda onu bərpa etmək çətinləşir. Tərəflərdən biri problemləri müzakirə etməkdən imtina edir, digəri isə özünü davamlı olaraq dəyərsiz və təhlükədə hiss edir, münasibətlərin davam etdirilməsi getdikcə çətinləşir.

Möhkəm ailənin sirri uzunömürlü nikah deyil

A.Mərdanovanın sözlərinə görə, nikahların azalması və boşanmaların nikahlara nisbətinin yüksəlməsi Azərbaycan ailəsində baş verən dəyişikliklər barədə ciddi düşüncəyə əsas verir: “Lakin rəqəmlərin arxasında yalnız statistik göstəricilər deyil, maddi çətinliklərlə üzləşən, anlaşılmaz istəyən, münasibətlərini qorumağa çalışan və bəzən də ayrılmaq məcburiyyətində qalan insanlar dayanır.

Maddi sıxıntılar və gündəlik həyatın yükü

Ailədə sevgi və qarşılıqlı hörmət nə qədər vacibdirsə, maddi sabitlik də bir o qədər əhəmiyyətlidir. Kıraxə haqqı, ərzaq və kommunal xərclər, kredit ödənişləri, uşaqların təhsili və digər gündəlik xərclər ailə büdcəsinə ciddi təsir göstərir.

Gəlirin xərcləri qarşılamazla kifayət etməməsi tərəflər arasında narazılıq yarada bilər. Xüsusilə, ailənin bütün maddi məsuliyyətinin bir nəfərin üzərinə düşməsi və gələcəklə bağlı qeyri-müəyyənlik münasibətlərdə gərginliyi artırır. Lakin maddi çətinlikləri boşanmaların

Münasibəti nə xilas edə bilər?

Mövzu barədə fikirlərini “Yeni Azərbaycan”la bölüşən ailə psixoloqu Aliyə Mərdanova bildirib ki, boşanma qərarı çox vaxt bir mübahisənin deyil, uzun müddət həll edilməyən problemlərin nəticəsidir: “Davamlı inciklik, dinlənilməmək hissi, məsuliyyətin ədalət-siz bölüşdürülməsi və emosional uzaqlaşma zamanla tərəfləri bir-birindən ayıra bilər. Sağlam münasibət üçün ilk növbədə açıq ünsiyyət vacibdir. Tərəflər bir-birini ittiham etmək əvəzinə öz hisslərini və ehtiyaclarını ifadə etməyi bacarmalıdırlar. Problemlərin üstünü örtmək əvəzinə onları vaxtında müzakirə etmək, ailə büdcəsinin birlikdə planlaşdırmaq, ev və uşaq qayğılarını bölüş-

Ailəni qorumaq yalnız gənclərə evlənməyi tövsiyə etməklə mümkün deyil. Bunun üçün iqtisadi sabitlik, sağlam mü-

yeganə səbəbi hesab etmək də düzgün olmazdı. Eyni iqtisadi şəraitdə yaşayan bəzi ailələr problemlərin öhdəsindən birlikdə gəlir, digərləri isə münaqişələr qarşısında münasibətlərini qoruya bilmir. Burada ünsiyyət, məsuliyyət bölgüsü və qarşılıqlı dəstək mühüm rol oynayır.

mək, şəxsi sərhədlərə hörmət etmək münasibətlərin möhkəmlənməsinə kömək edə bilər.

Ailə qurmağa hazırlaşan cütüklərin gələcək gözləntilərini əvvəlcədən müzakirə etməsi də əhəmiyyətlidir. Övlad sahibi olmaq, karyera, yaşayış yeri, maliyyə və qohumlarla münasibətlər kimi mövzular nikahdan sonra yaranan bir çox anlaşılmazlığın qarşısını ala bilər”.

nasibət mədəniyyəti, qarşılıqlı hörmət, psixoloji dəstək və zorakılığa qarşı aydın mövqe lazımdır. Çünki möhkəm ai-